د پوهنې وزارت
د تعليمي نصاب د پراختيا او
درسي کتابونو د تاليف رياست

پښتو

دوهم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۸ هـ . ش.

د پوهنې وزارت
د تعليمي نصاب د پراختيا او
درسي کتابونو د تاليف رياست

پښتو

دوهم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۸ هـ . ش.

دکتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

۱. د سر مؤلف مرستیال امین الله نژند او سوسن وردګ.

تایید او مطالعه:

ملي شورا:

د ولسي او مشرانو جرګو د دیني، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

کابل پوهنتون:

- پوهندوی محمد رفیق رفیق د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو د پوهنځي د پښتو دیپارتمنټ استاد.
- پوهنمل مکمل د کابل پوهنتون اداري مرستیال.

علومو اکاډمي:

- سر څېړونکی عبدالله بختانی خدمتګار د افغانستان د علومو د اکاډمۍ پخوانی غړی.
- څېړونکی حبیب الله رفیع د افغانستان د علومو اکاډمۍ علمي غړی.
- سر څېړونکی عبدالواجد واجد د افغانستان د علومو اکاډمۍ د ژبو او ادبیاتو د مرکز رئیس.

د پوهنې وزارت:

۱. ډاکټر صدیق الله ویرا د پوهنې وزارت سلاکار.
۲. د سر مؤلف مرستیال سید محمود کارګر د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی او اډیټور.
۳. دمؤلف مرستیاله فروزان خاموش د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړې.
۴. د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی.
۵. د مؤلف مرستیال محمد عزیز تحریک د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی او اډیټور.
۶. محمد عزیز حسین خېل د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړی.
۷. فریده نایبی د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړې.
۸. شکیلا دوست د پښتو دیپارتمنټ علمي او مسلکي غړې.
۹. انځورګران: محمد ظاهر طاهري او سید انور مېچنخېل.

د محتویاتو، دیني، فرهنګي او سیاسي برخو د څېړنې او کره کتنې کمېټې:

- دوکتور محمد یوسف نیازي د پوهنې وزارت سلاکار.
- محمد آصف ننګ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئیس.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمېټه:

- دکتور عبدالغفور غزنوي د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ساینس مرکز او د خپرونو مرستیال.

دکمېټې رئیس

_ محمد صدیق پتمن د پوهنې وزارت تدریسي مرستیال. غړی.

_ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستانی د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف رئیس. غړی.

بسم الله الرحمن الرحيم

پیغام

د لوی خدای (ج) شکر ادا کوو چې زموږ د مجاهد ملت دکلکې ارادې، بیدریغه قربانیو، د ملګرو ملتونو او د نړۍ د بشردوستو هېوادونو د نیکو هلوځلو په پایله کې په هېواد کې سراسري سوله او مشروع سیاسي نظام ټینګ شو او له جګړې څخه را پیدا شوی څوکلن کړاو یې پای ته ورساوه. د افغانستان اسلامي جمهوریت او په سرکې یې جلالتمآب حامدکرزی د واکمن وګړنیز نظام له پیل څخه ملي سترو موخو ته د رسېدو په هیله د هېواد د بیارغاونې او پراختیا په ټولو برخوکې د نوو پروګرامونو تګلاره پیل کړې ده. د ښوونې او روزنې په برخه کې او د معارف د نوي کیدو او غوړیدو په لاره کې هڅې، د ملي یووالي، متمدنو، رښتینو او د پیاوړو مسلمانانو په توګه د نوی ځوان نسل د روزنې په برخه کې د دغه جلالتمآب زیات ملاتړ او زړه سواندې لارښوونې چې تر تطبیق لاندې دي د ډېرې درناوي وړ دي.

دپوهنې وزارت دهغو لارښوونو او نوښتونو له جملې څخه چې د افغانستان دپوهنې د بیارغاونې په لاره کې یې ترلاس لاندې لري، د تعلیمي نصاب د پرمختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست ته دنده ورکړې ده چې له یوې خوا د ښوونځیو د لوست دکتابونو دکمښت او نشتوالي ستونزه لرې کړي او له بل پلوه د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د علمي او فرهنګي پالیسۍ اوموخو په رڼا کې د داسې واحد تعلیمي نصاب په ترتیبولو بوخت شي چې د هېواد اوسنیو او راتلونکو اړتیاوو ته ځواب ووایي.

زموږ نوی تعلیمي نصاب چې د افغاني ټولنې له غوښتنو او نړیوالو معیارونو سره عیار شوی، موخه یې د هېواد د بچیانو اسلامي اوعلمي روزنه اوزده کړه ده چې په نتیجه کې یې دپوهنې د زده کوونکو، ماشومانو، تنکیوځوانانو او ځوانانو په ذهن کې سالم تفکر پیاوړی او هغوی د نوې پوهې له ارزښتونو سره آشنا کوي. زموږ د هېواد ځوانان باید متدین مسلمانان، هیوادپال، بشرپال او د پوهې او کمال پر ګاڼه سمبال انسانان وروزل شي ترڅو د علومو د پرمختیا او معاصر تمدن له پرمختګ سره اشنایي ترلاسه کړي او په ټینګ هوډ سره له هغو نوو او مثبتو بدلونونو څخه چې رامنځته شوي دي ګټه واخلي. دنوي افغانستان او د یوې سوکاله ټولنې د جوړونې په موخه د ساینس او تکنالوژۍ له بدلونونو سربېره باید د انساني علومو له بنسټونو، د بشري حقونو د ساتنې، سولې، هېوادپالنې، ملي یوالي، د استوګنې د سالم چاپیریال د ساتنې اوسوله ییز ګډ ژوند څخه خبر وي. د جهل له تورتم او د مخدره توکو له تولید او قاچاق سره مبارزه د خپلوزده کړوپه سرکې په پام کې ونیسي.

موږ له رښتینو، زړه سواندو اوتجربه لرونکو ښوونکو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په تطبیق کې د هېواد د بچیانو د زده کړې او روزنې سترمسؤلیت پر غاړه لري او دغه راز د هېواد د پوهنې د برخې له نورو علمي، فرهنګي شخصیتونو او پوهانو څخه هیله لرو چې د خپلو رغنده نظرونو او وړاندیزونو په وړاندې کولو سره زموږ له لیکوالو سره د درسي کتابونو په لیکلو او پیاوړي کولو کې مرستې وکړي. په همدې ډول له تمویلوونکو هېوادونو او درنو سازمانونو (د امریکا د متحده ایالتونو د نړیوالې پراختیا اداره، دانیدا، یونیسف، نړیوال بانک اویونیسکو)څخه چې دکتابونو په تالیف او چاپولوکې یې د پوهنې له وزارت سره مادي اوتخنیکي مرسته کړې ده مننه کوو. له ټولو ګرانو زده کوونکو، درنو ښوونکو او محترمو میندو پلرونو څخه هیله کوو چې د درسي کتابونو په ښه ساتنه کې خپله مرسته ونه سپموي.

فاروق وردک

دافغانستان داسلامي جمهوریت دپوهنې وزیر

فهرست

سرلیکونه	مخونه
د الفبي تکرار	۱
الله (ج)	۴
حضرت محمد (ص)	٦
علم او پوهه	۸
ځای ټولول	۱۰
زموږ ښوونځی	۱۲
ټوکه	۱۴
په ټولګي کې همکاري	۱٦
ښه زده کوونکی	۱۸
ښه ښوونکی	۲۰
هوښیار کارغه	۲۲
افغانستان	۲۴
د خپلواکۍ جشن	۲۷
بیرغ	۳۰
بوډا او پاچا	۳۲
زموږ پیسې	۳۴
علامه سید جمال الدین افغان	۳٦
کندهار	۳۸
جرګه	۴۰
کوچیان	۴۲
د اختر ورځ	۴۴
د نیزې وهلو لوبه	۴٦
اتڼ	۴۸
یووالی	۵۰
د کال څلور فصلونه	۵۲
د اونۍ د ورځو نومونه	۵۵
پسرلی	۵۷
باران	۵۹
د اوبو منابع	٦۱
لمر	٦۳
د وخت ارزښت	٦۵
په ځنګله کې اور	٦۷
څاروي	٦۹

مېږه ۷۲
ټوکه ۷۴
الوتونکي مرغان ۷۶
سوی ۷۸
کورني چرګان ۸۰
د شاتو مچۍ ۸۲
مېوې او د هغو ګټې ۸۴
انګور ۸۷
سابه ۸۹
د مور عزت ۹۲
له ورو سره ټوکې کول ۹۴
د پلار حقونه ۹۶
پلاره ۹۸
د ماشوم څنګه درناوی وکړو؟ ۱۰۰
ګاونډي ۱۰۲
د انسانانو درناوی ۱۰۴
د خبرو کولو ادبونه ۱۰۶
د سلام ورکولو ادبونه ۱۰۸
ډوډۍ ۱۱۰
ناولي سابه ۱۱۲
روغ پاتې کیدل ۱۱۴
ماین څه شی دی؟ ۱۱۶
روغتیا ۱۱۸
واکسین کول ۱۲۰
د ځان پاکوالی ۱۲۲
د مخدره موادو زیانونه ۱۲۴
سوله او ماشومان ۱۲۶
زغم او صبر ۱۲۸
رښتیا ویل ۱۳۰
دوستي او ملګرتیا ۱۳۲
د ستورو شمېر ۱۳۴
میږی او کوتره ۱۳۶
وېره ۱۳۸
د ښمني او دوستي ۱۴۰
زړه سوی ۱۴۲

د الفبې تکرار

موخه: د الفبې د تورو بڼه ، غږ، لیکل او لوستل.

پوښتنې:

١ ستاسو نوم په کوم توري پیل کیږي؟

٢ دالفبې له تورو څخه کومې کلمې جوړولی شئ؟

٣ ستاسې نوم له کومو تورو څخه جوړ شوی دی؟

آس

آ

انار

ا

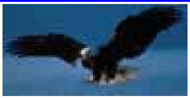
باز

بـ ب

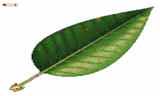
پاڼه

پـ پ

تیلفون

تـ ت

ټال

ټـ ټ

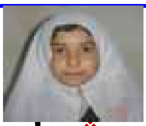
ثریا

ثـ ث

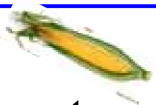
جوار

جـ ج

حوض

حـ ح

خیمه

خـ خ

څوکۍ

څـ څ

ځاله

ځـ ځ

دستکش

د

ډول

ډ

ذره بین

ذ

رمبی

ر

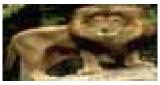
زمری

ز

ړوند

ړ

ژبه

ژ

ږمنځ

ږ

ساعت

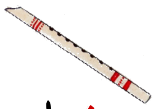
شپیلۍ

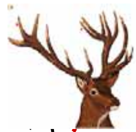
ښاخ

صابون

سـ س   شـ ش   ښـ ښ   صـ ص

ضعيف

طوطی

ظرفونه

عینک

ضـ ض   طـ ط   ظـ ظ   عـ ع

غوا

فيل

قره قولی

کلنگ

غـ غ   فـ ف   قـ ق   کـ ک

ګل

لړم

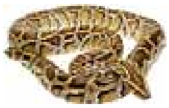
مار

ناک

ګـ ګ   لـ ل   مـ م   نـ ن

شکونړ

وزه

پیاله

هیلۍ

منګی

ڼـ ڼ   و   ه   هـ   ی

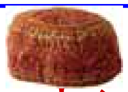
خولي

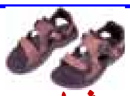
څپلۍ

ولیکئ

دوبي

ي   ۍ   ئ   ي

د زده‌کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې تش ځایونه په مناسبو تورو او د الفبې په ترتیب سره ډک کړي.

آ ا

زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او د هرې ډلې هر غړی دې د الفبې یو توری خوښ کړي او درې کلمې چې په هغه توري باندې پیل کیږي ولیکي.

۱- ________ ۲- ________ ۳- ________

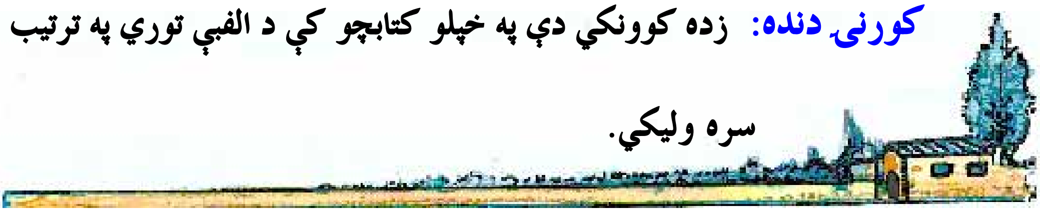

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د الفبې توري په ترتیب سره ولیکي.

بسم الله الرحمن الرحیم

لومړی لوست

الله (ج)

موخه: دکلمو لیکل ، لوستل او د لوی خدای (ج) پېژندنه.

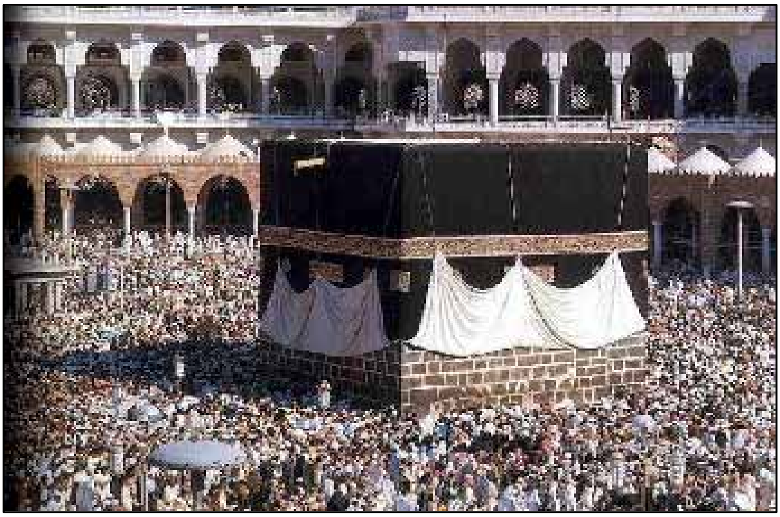

پوښتني:

(۱) مونږ چا پیداکړي یو؟

(۲) لوی خدای (ج) له مونږ نه پرته نورڅه شیان پیداکړي دي؟

الله (ج) ځمکه ، آسمانونه ، کاڼي ، غرونه ، انسانان، څـــاروي، الوتونکي مرغان، نباتات اوداسې نور ټول شیان پیداکړي دي.

لوی خدای (ج) ډېر مهربان او پرموږ ډېر ګران دی.

موږ دلوی خدای (ج) په دغو لویو نعمتونو باندې شکر وباسو او تل یې عبادت کوو.

دلغتونومعنا: کاڼي – تیږي ، مهربان–پیرزوکوونکی، عبادت–خدای(ج) یادول.

دزده کوونکوفعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او د هغو شیانو نومونه چې لوی خدای (ج) پیداکړي دي واخلي. او بیا دې هره ډله د ټولګي مخې ته راشي او د هغو شیانو نومونه دې خپلو ټولګیوالوته واخلي.
- د لاندې شکلونو له نیمګړو تورو څخه په خپلو کتابچو کې بـــشپړې کلمې جوړې کړئ.

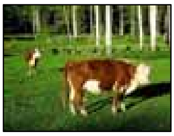

لکه: م–ر–غــ–ه مرغه   غ – ر   غ – و – ا   ل – م – ر

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د (خدای (ج)، ځمکه، آسمانونه) کلمې په خپلو کتابچو کې په تورو ووېشي.

دوهم لوست

حضرت محمد(صلی الله علیه وسلم)

موخه: د تورو ترکیب، ټاکل او دکلمو لیکل او لوستل.

پوښتني:

١ دپورتني رسم په هکله څه ویلی شئ؟

٢ زمونږ دپیغمبر نوم څه دی؟

٣ پوهیږئ چي قرآن کریم دلوی خدای (ج) له خوا پر چا نازل شوی دی؟

حضرت محمد(ص) زمونږ خوږ پیغمبر دی. دی د مکي په ښار کي زیږیدلی دی، او له وړوکتوب څخه یې نیک اوښه عمل درلود. حضرت محمد(ص) له ماشومانو سره ډیره مینه درلوده او ده به ویل: (هغه څوک چي پرماشومانو باندي مهرباني او د لویانو درناوی ونکړي له مونږ څخه نه دی). قرآن کریم دالله (ج) له خوا زمونږ د لارښوونې له پاره پر حضرت محمد(ص) نازل شوی دی.

دلغتونومعنا: نازل – رالیږل ، وړوکتوب–ماشومتوب ، مینه – محبت ، درناوی–احترام.

دزده کوونکوفعالیت:

- په متن کې څلور کلمې چې د(م) په توري پيل کيږي پيداکړئ او بيا يې په خپلو کتابچو کې وليکئ.

- د ورکړشوو توروڅخه کلمې جوړې کړئ.

م + ح + م + د =	محمد	م + ی + ن + ه =	
پ + ی + غ + م + ب + ر =		د + ر + ن + ا + و + ی =	
ع + م + ل =		م + هـ + ر + ب + ا + ن =	

- زده کوونکي دې په ډلو باندې ووېشل شي د هغو صفاتو په هکله دې خبرې وکړي چې دحضرت محمد(ص) د نېک عمل او له ماشومانو سره د مينې په هکله يې له لويانو څخه اورېدلي وي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د لوست د متن له مخې درې کلمې پيداکړي چې په يوه کلمه کې د (د) توری په سر او په بله کلمه کې په منځ او په دريمه کلمه کې په پای کې راغلي وي.

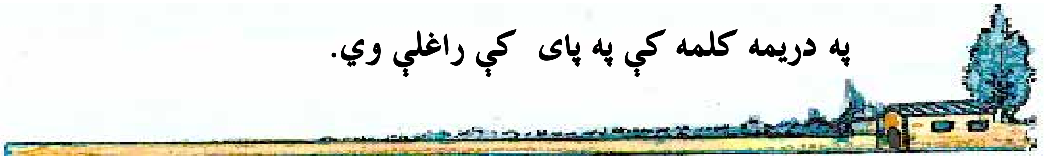

دریم لوست

علم او پوهه

موخه: دتورو ترکیب ، دکلمو لیکل اودپوهې په ارزښت دزده کوونکو پوهېدل دي.

پوښتنې:

١ مونږ ولې درس لولو؟

٢ لوی خدای (ج) د علم زده کړه پر چا فرض کړې ده؟

علم پوهې ته وايي. هرڅوک چې ډېر لوست ووايي هغه علم زده کوي، پوه او هوښیار انسان ترې جوړېږي.

پوه انسان د خپل ژوند چارې په سمه توګه پرمخ بیایې نورو خلکو ته يې هم ګټه او مرسته رسیږي.

نوپر مونږ ماشومانو باندې د علم زده کړه فرض ده. ځکه چې د اسلام لارښوونه ده علم په هر نارینه او ښځینه فرض دی.

دلغتونومعنا: علم –پوهه، چارې–دندې ، مرسته – کومک.

یادونه: دعلم زده کړه په هر نارینه او ښځه فرض ده.

دزده کوونکوفعالیت:

زده کوونکي دې د چوکاټ له تورو څخه کلمې جوړې کړي؟

م	ل	ع
ر	و	ک
س		
ت		
ه		

زده کوونکي دې په ډلو باندې وویشل شي او (پوهه، فــرض، هوښـــیار، نارینه) کلمې دې هېجاء کړي.

فر – ض

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د (پوهه، انسان، ژوند) کلمې په خپلــو کتابچو کې په تورو باندې واړوي.

څلورم لوست

ځای ټولول

موخه: د دې لوست موخه زده کوونکو ته په متن کې کلمې پېژندل او په عملي توګــه د فعــل ښوول، د ځای ټولول او پاک ساتل دي.

پوښتنې:

١ په پورتني رسم کې څه وينئ خبرې پرې وکړئ؟

٢ تاسې چې سهار له خوبه پاڅېږئ څه کوئ؟

٣ ستاسې په کور کې څوک او څه کارونه کوي؟

سوسن د دوهم ټولګي زده کوونکې ده. هغه چې ســهار لــه خوبــه پاڅېږي، خپل ځای ټولوي. بيا تشناب ته ځي، لاسونه مينځي، غاښونه برس کوي او مخ هم مينځي، وروسته ځي له مور، پلار، خور او ورور سره يوځای د سهار ناری خوري. له سهار ناري څخــه وروســته د ښوونځي کالي اغوندي، بياله مور سره يوځای ښوونځي ته ځي.

دلغتونو معنا: ټولګی – صنف، ښوونځی – مکتب .

دزده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو وويشل شي او لاندې کلمې دې په تورو واړوي

١	سوسن	٢	برس
٢	سهار	۵	غاښونه
٣	ټولګي	٦	مور

لکه: احمد

ا ـ ح ـ م ـ د

هغو کلموته ځير شئ چې کرښه ور لاندې اېستل شوې ده.

لکه: ټولول، پاڅېږي ، مينځل کيږي ، کوي، خوري، اغوندي، او ځي دا ټــول فعلونه دي. دا فعلونه په لنډو جملو کې وکاروئ.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په لوست کې داسې کلمې پیدا کړي چې د (م) په توري پيل شوې وي.

پنځم لوست

زموږ ښوونځی

موخه: د شعر له هم وزن کلمو سره د زده کوونکو بلدتیا، په ښوونځي کې د درسي وسایلو پېژندنه، د ښوونځي په ارزښت او په قواعدو پوهېدل دي.

پوښتنې:

١ په انځور کې څه شی وینئ؟

٢ آیا د درسي وسایلو نومونه اخیستلی شئ؟

٣ تېر کال مو په ښوونځي کې کوم کارونه ترسره کړي چې تاسو ته په زړه پورې وو؟

ښوونځی مې دوهم کوردی — تولګیوال مې لکه ورور دی

ښومره ښکلې یې باغچه ده — سرتر پایه تکه شنه ده

زه په مینه ورته درومم — فیض دعلم پکې مومم

ډېر زړه سواند یې معلمان دي — مهربانه انسانان دي

پرموږ هېڅ نه په قارېږي — له ګناه‌و راتېرېږي

ښومره خوږ دوی پیمان دی — ځکه هر یو موږ ته ګران دی

د ښوونکو احترام کړو — په اخلاص ورته سلام کړو

محمد عثمان (نژند)

دلغتونومعنا: ښکلې– ښایسته، درومم – ځم ، اخلاص – دزړه پاکوالی.

دزده کوونکوفعالیت:

د پورتني شعر له هم وزنه کلمو څخه بشپړې کلمې جوړې کړئ؟

ک + ور = کور
ور + ور = ورور
باغ + چه =
شـــ + نه =
درو + مم =
مو + مم =
معــــ + ل + مان =
ان + سا + نا + ن =

قا + ری + ړی =
را + تپـــ + ری + ړی =
پیـــ + مان =
ګـــ + ران =
احـــ + تـــ + رام =
ســــ + لام =

زده کوونکي دې د انځورونو نومونه په خپلو کتابچو کـــې دکرښـــې پـــه واسطه ونښلوي.

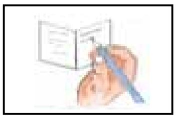
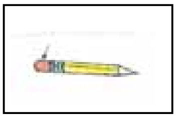
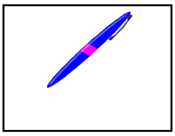

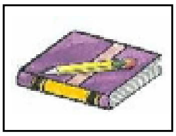

خودکارقلم
کتابچه
کتاب
کاغذ
پنسل

کمپیوټر
تخته
مېز
څوکۍ
پنسل پاک
قلم تراش

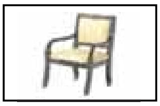
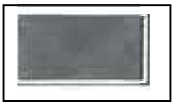
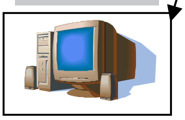
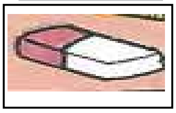
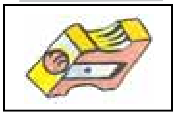

کورنۍ دنده: د څو درسي وسایلو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

شپږم لوست

ټوکه

موخه: د کلمو لوستل ، لیکل او له ټوکو سره د زده کوونکو بلدتیا.

پوښتنې:

(۱) ستاسې کومه ټوکه زده ده؟ خپلو ټولګیوالو ته یې ووایئ؟

(۲) آیا تاسو ته په کور کې څوک ټوکې وایي؟

یو سړی یو لیکوال ته ورغی ورته یې وویل: یولیک راته ولیکه.

لیکوال ورته وویل:

پښه مې خوږیږي. هغه سړي ورته وویل زه خو تا کوم ځای ته نه لیږم اونه په پښه باندې لیکل کوې. لیکوال ورته وویل: رښتیا وایې، خو افسوس هرچاته، چې لیک ولیکم، زه په خپله ورسره ځم چې زما په لیک نورڅوک نه پوهیږي نو زه باید خپل لیک په خپله ولولم.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د (ليکوال، پښنه ، ليک، ولولم) کلمې هېجا کړي؟

ليکوال	ليک – وال
پښنه	--- ---
ليک	--- ---
ولولم	--- ---

- د متن په لوست کې څلور کلمې پيداکړئ چې د(و) په توري پيل شوي وي؟

- زده کوونکي دې په نوبت دټولګي مخې ته راشي او يوه ټوکه دې نورو زده کوونکو ته واوروي؟

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د خپلو کورنيو له غړوڅخه يوه يوه ټوکه زده کړي او سبادې په نوبت سره خپلې ټوکې نورو ټولګيوالوته واوروي.

اووم لوست

په ټولګي کې همکاري

موخه: دکلمو لوستل ، ليکل او په ټولګي کې همکارۍ ته د زده کوونکو هڅول دي.

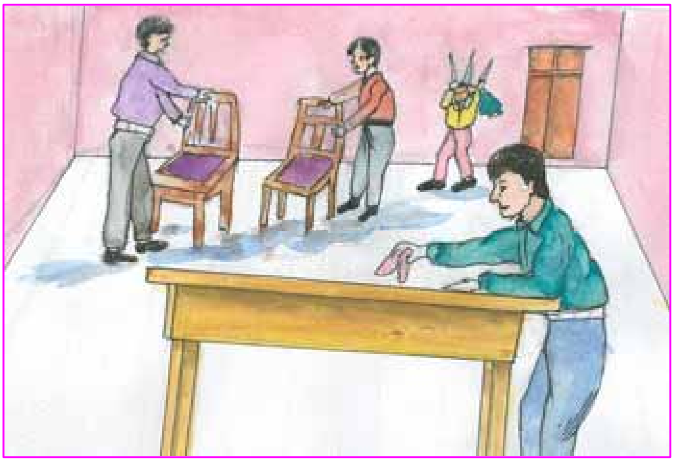

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځورکې څه وينئ؟

(۲) آيا تاسې کله له چاسره مرسته او همکاري کړې ده؟

زرغونې له ګلنارې څخه وپوښتل: تاسې په ټولګي کې له يو بل سره څه مرستې او همکارۍ کوئ؟ هغه وويل:

موږ د خپل ټولګي په پاک ساتلو کې او د مېز اوڅوکيو په ترتيب او همدارنګه په فعاليتونو، لوبو او په لوستونو کې هم له يوبل ســـره همکاري کوو. زرغونې وويل:

تاسې څومره ښه ټولګيوال ياست چې په ټولګي کې لکه د خپل کور په شان له يو بل سره مرسته کوئ.

دلغتونومعنا: مرستې – کومکونه، ټولګيوال – همصنفيان.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او د ډلې هر زده کوونکی دې یــو کــار ځان ته وټاکي او ټولې ډلې دې له یو بل سره د ټولګي په نظم او پــاکوالي کې همکاري وکړي.

زده کوونکي دې د (زرغونه، ګلناره، ټولګی، پاکې) کلمې هېجا کړي.

زر – غو – نه

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په خپله خوښه دلوست له متن څخه پنځه کلمې خوښې او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

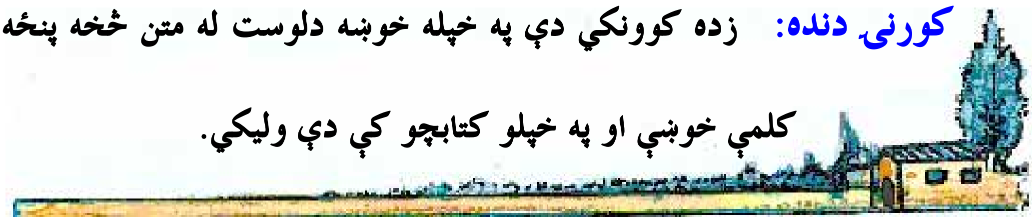

اتم لوست

ښه زده کوونکی

موخه: د دغه لوست د کلمو او جملو لوستل، لیکل او د زده کوونکو له ښــو چلنــدونو ســره بلدتیا ده.

پوښتنې

(۱) په پورتنیو انځورونو کې څه وینئ؟ خبرې پرې وکړئ؟

(۲) ستاسو په نظر ویلی شئ چې ښه زده کوونکی چاته ویل کیږي؟

(۳) ښه زده کوونکی په خپل ټولګي کې له نورو سره څه مرستې کولی شي؟

ښه زده کوونکی سهار وختي له خوبه پاڅیږي. لومړی خپله بستره ټولوي. بیا مور او پلار ته سلام اچوي او بیا سپورت کوي. ښه زده کوونکی خپل ځان اوکالي پاک ساتي. د سهار د ناري خوړلو څخه وروسته په خپل وخت ښوونځي ته ځي. په ښوونځي کې د خپلو ملګرو سره ښه ناسته ولاړه کوي.

د ښوونکو او مشرانو درناوی کوي، خپل درسونه په ټاکلي وخت سره لولي. ښه زده کوونکی د خپلو ملګرو د نومونو سره ځان آشنا کوي او هم ځان نورو ټولګیوالوته ورپیژني.

دلغتونومعنا: ښوونکی– معلم ، زده کوونکی – شاګرد، مشران، لویان

د زده‌کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او د ښو زده کوونکو د صفتونو په هکله دې خبرې وکړي او بیا دې هره ډله خپل نظرونه نورو ته ووایي.

- په درکړ شوي متن کې هغه کلمې پیداکړئ چې د یو وار څخه زیاتې راغلــې وي لکه: (ملګرو)

- د هرې ډلې یو غړی دې دخپلې ډلې د ټولګیوالو نومونه نوروته ووایي؟

کورنی دنده:

د دریو یا څلورو ټولګیوالو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

نهم لوست

ښه ښوونکی

موخه: له تورو څخه دکلمو جوړول او د ښه ښوونکي په صفتونو پوهیدل دي.

پوښتنې

١ تاسوته ولې خپله ښوونکې ګرانه ده؟

٢ ستاسو د ښوونکي نوم څه دی؟

٣ تاسو له خپل ښوونکي څخه کوم شیان زده کوئ؟

زموږ ښوونکې هره ورځ په پراخ تندي ټولګي تــه راننــوځي. او له موږ سره ستړي مشي کوي. موږ هم دخپلې ښوونکې درناوی کوو. ښوونکې زموږ د ځان او کالیو پاکوالی ګوري. او له موږ نه ډېره خوشحاله کیږي. هغه ټولګیوال مو چې نه وي راغلي د هغوی پوښتنه کوي. ښوونکې موږ ته لیک او لوست زده کوي او موږ سره لــوبې کوي. او موږ د هغې نه مننه کوو.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د ښوونکې د ستاینو په هکله له یو بل سره خبرې وکړي.

- زده کوونکي دې د (ښوونکی، لیکل، لوستل،مهرباني) کلمې په تــورو ووېشي.

- زده کوونکي دې له ورکړل شوو تورو څخه مناسبې کلمې جــوړې کړي. (ټ – و – ل – ګ – ی – و– ا – ل)

(ز – د – ه – ک – و– و – ن – ک – ی) (م – ن – ن – ه)

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې دخپلې کورنۍ د غړو نومونه په خپلو کتابچو کې په تورو ووېشي.

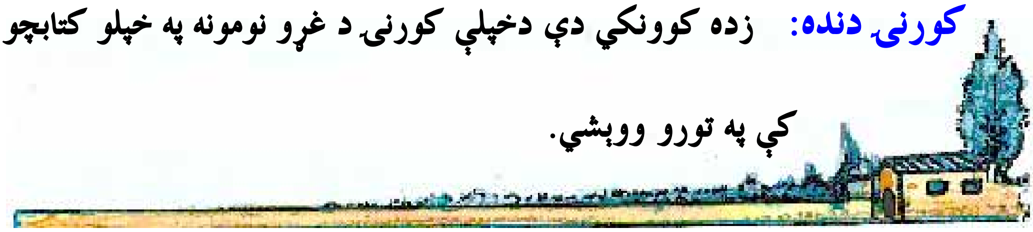

لسم لوست

هوښيار کارغه

موخه: له زده کوونکو سره دکار د ښه سمون په هکله فکر پيداکيــدل او د مناســبو تــدبيرونود جوړولو له پاره د دوی روزنه او د نويو کلمو زده کول دي.

پوښتنې:

(۱) تاسي مخکې له دې چې په يوه کار پيل وکړئ څه بايد وکړئ؟

(۲) په پورتنيو رسمونو کې څه شی وينئ خبرې پرې وکړئ؟

کارغه چې له ډېرې تندې څخه نږدې و چې مړ شي، ناڅاپه يې يو منګي ته پام شو. کله چې منګي ته ورنږدې شوويني چې په منګي کې لږې اوبه شته، خو مښوکه يې اوبوته نه رسيږي.بې وزله کارغه چې هرڅومره کوښښ وکړ، خو ويې نشوای کولی چې له منګي څخه اوبه وڅښي.

ناڅاپه يې په فکر کې يوه چاره پيدا شوه. کارغه وړې وړې تيږې په خپله مښوکه واخيستې او په منګي کې يې واچولې، څوشيبې وروسته د منګي اوبه پورته راغلې او کارغه وکولی شول چې له منګي څخه اوبه وڅښي اوځان له مرګ څخه وژغوري.

دلغتونومعنا: ناڅاپه–نابېره (دستي) ، پام–فکر ، وژغوري–بچ کړي.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او د کېسې د مفهوم په هکله دې لـــه يوبل سره خبرې وکړي بيا دې هره ډله خپل نظريات نوروته واوروي؟

- زده کوونکي دې هغه کيسې چې د دوی زده دي د ټولګي په مخکې خپلو ټولګيوالو ته واوروي؟

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د هوښيار کارغه کيسه خپلو ورونو او خويندو ته ووايي او سباته دې په وار سره همدغه کيـــسه نورو ټولګيوالو ته واوروي.

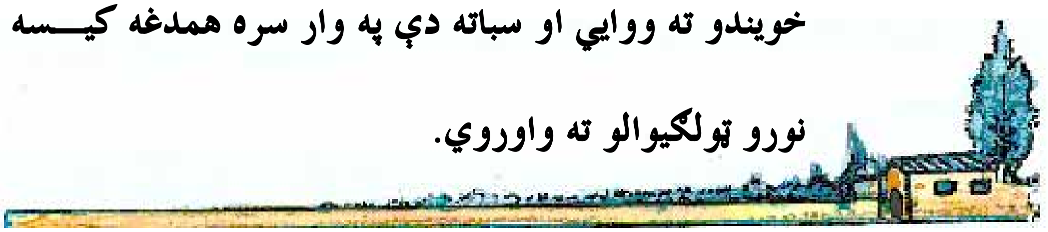

يوولسم لوست

افغانستان

موخه: د کلمو لوستل، ليکل او د افغانستان له تاريخي ځايونو سره آشنا کېدل دي.

پوښتنې:

۱ د افغانستان د څو ښارونو نومونه واخلئ؟

۲ تاسې د افغانستان کوم ښارونه ليدلي دي؟

۳ زموږ د هېواد د مرکز نوم څه شی دی؟

۴ زموږ هېواد څه شيان لري نومونه يې واخلئ؟

افغانستان زموږ خوږ اسلامی هېواد دی.

ګران افغانستان ښکلي باغونه، هسک اوجګ غرونه لري.

لوی ، لوی سيندونه او ارزښتمن کانونه لري.

موږ ټول د خپل هېواد بچيان يو.

خپله خاوره او هېواد راباندې ګران دی.

زموږ د هېواد مرکز کابل دی.

د لغتونو معنا: هېواد –وطن ، هسک – لوړ او جګ.

راځئ چي له افغانستان سره آشنا شو.

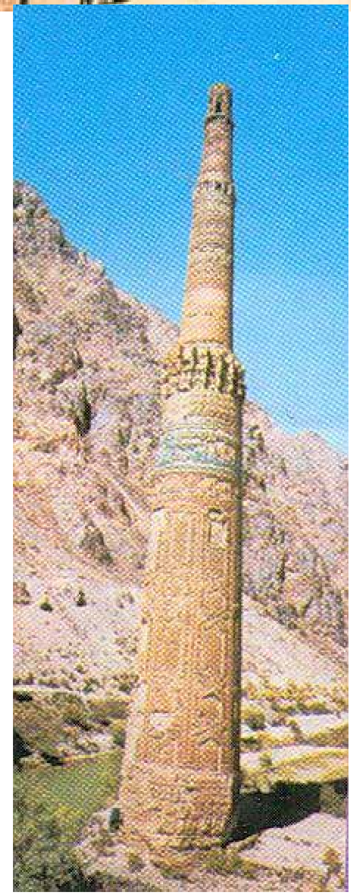

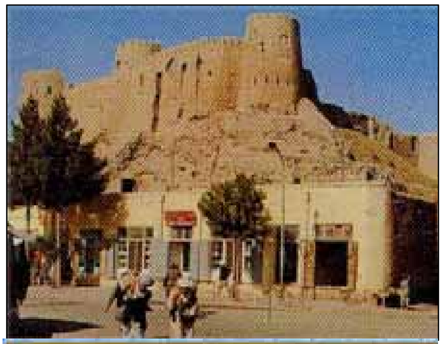

د زده کوونکوفعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او هره ډله دې د افغانستان د پنځو ښارونو نومونه پیداکړي او بیا دې خپلو ټولګیوالوته ووایي.

زده کوونکي دې د لوست په متن کې درې کلمې پیداکړي چــې د(ا) په توري پیل شوې وي او بیادې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(۱) ______ (۲) ______ (۳) ______

زده کوونکي دې د هغو پنځو ښارونو نومونه چې یې واخیــستل پــه تورو وویشي او هر یو زده کوونکی دې دیو نــوم یوتــوری انتخــاب کړي او بیا دې په وار سره د ټولګي پـــه مـــخ کـــې ودریـــږي او زده کوونکي دې د هغه ښار نوم واخلي. (کلمه ولولئ).

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې له خپل مور او پلار څخه د لویو ښارونو پوښتنه وکړي او بیا دې د څو ښارونو نومونه په خپلــو کتابچو کې ولیکي.

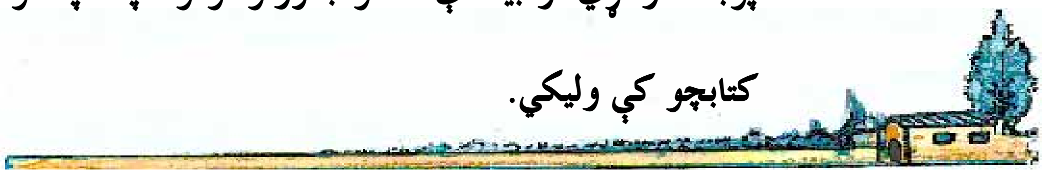

دوولسم لوست

د خپلواکۍ جشن

موخه: دکلمو لوستل ،لیکل او د خپلواکۍ په ارزښت پوهیدل دي.

پوښتنې:

١ په پورتني انځور کې څه وینئ؟

٢ د خپلواکۍ په هکله څه پوهیږئ؟

٣ له تاسو څخه څوک دخپلواکۍ جشن نندارې ته تللی دی؟ څه چې موهلته لیدلي دي د هغه کیسه وکړئ.

افغانان هر کال په ټول هېواد کې د خپلواکۍ جشن لمانځي. د خپلواکۍ جشن زموږ د نیکونو او پلرونو د تېرو ویاړنو د یادولو ورځ ده چې زموږ هېواد یې له بهرنیو تیري کوونکو څخه خپلواکه کړی دی.

په دې ورځ ټول خلک خوشحالي کوي، سپورتي لوبې او په زړه پورې رسم ګذشتویني او کنسرتونو ته ورځي.

افغانستان زموږ کور دی او مونږ یې خپلواکي د علم او پوهې په زور او برکت ساتو.

دلغتونومعنا: خپلواکي – آزادي ، ویاړنې – ویاړېدل، افتخارات

راځئ چې د خپل هېواد له دودیزو لوبو سره آشنا شو.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ټولګي او یا له ټولګي څخه دباندې د دایـــرې په شکل و دریږي او ښوونکې اویاښوونکی دې د دوی نه پوښتنه وکړي چې د (خپلواک) دکلمې په پای کې کوم توری راځي اوبیا دې زده کوونکو نه وغواړي چې داسې یوه کلمه ووایـــي چـــې د (ک) په توري پیل کیږي لکه: (کــــدو) او همدارنګـــه بـــل زده کوونکی دې داسې کلمه ووایي چې د هغې کلمې د پای په توري پیل کیږي لکه: (واک) لــــومړی زده کـــوونکی **کـــدو** دوهـــم زده کوونکی **واک** دریم زده کوونکی **کور** او همداراز دې لوبې ته دوام ورکړل شي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې پنځه کلمې چې په ټولګي کې یـــې وویلې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

دیارلسم لوست

بیرغ

موخه: زده کوونکي باید پوه شي چې زموږ ښکلی بېرغ د یووالي نښه ده. اوهم د دې شعر سـم لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

١ دبیرغ د ارزښت په هکله څه پوهیږئ؟

٢ ویلی شئ چې زموږ دګران هېواد افغانستان بېرغ څو رنګه لري؟

٣ بېرغ زموږ د هېواد د څه شي نښه ده؟

خوږ مې ترڅان بېرغه — لــوړ دې ښـان بېرغه

تــل مو په سر رپیږه — ملــي آرمــان بېرغه

ستا شهامــت به ساتو — ستا عظمت بــه ساتو

ته مو د پت نښــه یې — د اسلامیت نښــه یې

اې د افغــان بیــرغه — لــوړ دې ښـان بېرغه

اروانباد محمد عثمان نژند

دلغتونومعنا: لوړ– اوچت اوجګ، تل – همیشه ، آرمان – هیله ، شهامت – مېړانه، عظمت– لویوالي، پت– عزت

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې د (نښان، بېرغ ، شهامت، اسلامیت) کلمې هېجا کړي؟

بې – رغ

زده کوونکي دې له تورو څخه کلمې جوړې کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(ن + ښ + ه) (ع + ظ + م + ت)

(ب + ی + ر + غ) (ا + ف + غ + ا + ن)

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د بېرغ شعر په یادو زده کړي او په کورکې دې یې خپلو خویندو او ورونو ته ووایي؟

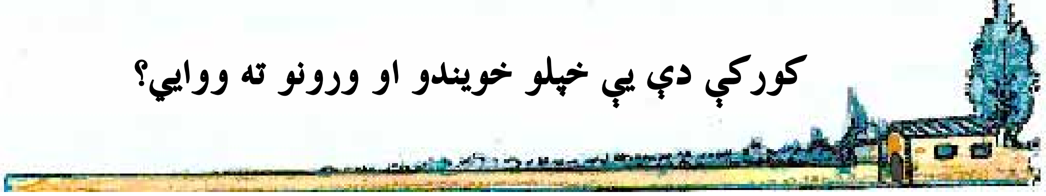

څوارلسم لوست

کېسه

بوډا او پاچا

موخه: کېسه پېژندل دکېسې اورېدل، ویل، سم لیکل او لوستل دي.

پوښتنې:

١ په پورتني انځورکې بوډا څه کوي؟

٢ نیالګي په کوم وخت کې ابنبودل کیږي؟

یوه بوډا نیالګی کېناوه. یو پاچا ښکار ته روان و. بوډا یې ولید چې نیالګي کېنوي. ورڅخه یې پوښتنه وکړه:

(څه کوې چې په دې سپینه ږیره نیالګي کېنوې؟ ته به یــې مېــوه وخورې،که نه؟

بوډا موسکی شو او ورته یې وویل: (نورو ونې کېنولې وې، موږ یې مېوه وخوړه،اوس یې موږ کېنوو چې نور یې مېوه وخوري.)

پاچا د بوډا په خبره خوښ شو او انعام یې ورکړ.

د لغتونومعنا: بوډا– زوړ ، موسکی– په خندا ، انعام– بخشش

دزده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او هره ډله دې لاندې کلمو ته پام وکړي، هغه کلمې چې دڅلورو تورونه جوړې شوې دي ورلاندې دې څلور او هغه کلمې چې له دريو تورو نه جوړې شوېدي ترلاندې دې درې وليکي.

خوښ ___ وکړه ___ پاچا ___ يوه ___ کيسه ___ مونږ ___ انعام ___ ږيره ___ روان ___

اوس ___ ښکار ___ بوډا ___ نور ___ ښخه ___ خوري ___ مېوې ___ وليد ___ وويل ___

زده کوونکي دې له لاندې تورو څخه کلمې جوړې کړي.

①	پ + ا + چ + ا =	پاچا	
④	م + ی + و + ه =		
②	ب + و + ډ + ا =		
⑤	ا + ن + ع + ا+م =		
③	ن+ی+ا+ل+گ+ی=		
⑥	و + ل + ی + د =		

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې له خپل مور او پلار نه وغواړي چې يوه کيسه ورته ووايي اودوی دې دهغې کيسې اتل پيداکړي اوسبادې هماغه کيسه له اتلانو سره خپلو ټولګيوالوته ووايي.

پنځلسم لوست

زمونږ پیسې

موخه: دکلمو لوستل، لیکل او دافغانۍ پېژندنه ده.

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځور کې څه شی وینئ؟

(۲) پیسې دڅه شي له پاره پکاریږي؟

(۳) آیا تاسو په پیسو کوم شیان اخیستلی شئ؟

(۴) زمونږ دهېواد پیسې څه نومیږي؟

زمونږ دهېواد پیسې افغانۍ نومیږي، زه دپیسو په شـــمېرلو پوهېږم. دژوند اړتیاوې لکه: خواړه، پوښاک، دکـــور لوښـــي اوداسې نور دپیسو په واسطه لاس ته راځي (زمونږ هېواد دپیسو دساتنې له پاره بانکونه هم لري. زما مور دپیسو دساتنې له پاره یـــو ډاډمن بکس لري) زه هم دپیسو دزېرمه کولو له پاره یوه قوتۍ لرم چې خپلې پیسې په کې ساتم.

دلغتونومعنا: اړتیاوې – ضرورتونه، زېرمه – ذخیره

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې دلوست په متن کې درې داسې کلمې را پیداکړي چـــې د(ب) په توري پیل شوي وي. اوبیادې په لاندې تشو کرښو باندې ولیکي.

(۱) ______ **(۲)** ______ **(۳)** ______

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او هره ډله دې دلوست له مـــتن څخه پنځه کلمې غوره کړي او بیادې په تورو وویشي.

- زده کوونکي دې د هغو شیانو په هکله چې دپیسو په واسطه لاس تـــه راځي له یوبل سره خبرې وکړي او بیادې خپلو نورو ټولګیوالو ته معلومات ورکړي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د(پیسې، افغانۍ، شمېر) کلمې هېجا کړي.

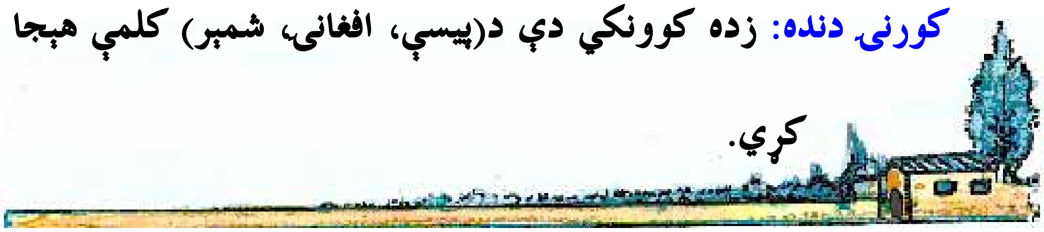

شپاړسم لوست

علامه سید جمال الدین افغان

موخه:زده کوونکي باید دخپل هېواد ملي شخصیتونه وپېژني او دا متن دې سم ولولي او سم دې ولیکي.

پوښتنې:

(١) تاسو د علامه سید جمال الدین افغان نوم اورېدلی دی؟ که مو اورېدلی وي له چاڅخه اوچېرې؟

(٢) په انځور کې دچا انځور وینئ دهغه نوم ووایئ؟

(٣) تاسې د علامه سید جمال الدین افغان په هکله څه پوهېږئ؟

علامه سید جمال الدین افغان دسید صفدر زوی اوزموږ دهېـــواد په کونړ ولایت کې زیږېدلی دی.

له ماشومتوب څخه یې له علم اوپوهې سره مینـــه درلـــوده او زموږ دهېواد یو نامتو لیکوال او پـــوه ســـړی و. زمـــوږ دهېـــواد دپرمختګ او دمسلمانانو دیووالي له پاره یې ډېرې هلې ځلې کړې دي.

ډېر کتابونه او مجلې یې لیکلي اوچاپ شوي دي.

دزده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او هره ډله دې لاندې کلمې په تورو باندې واړوي.

(کونړ ، ا فغان ، هېواد، نامتو، مجلې)

زده کوونکي دې دمتن په لوست کې درې داسې کلمې پیداکړي چې د(س) توری دکلمې په سرکې راغلي وي. لکــه: (ســـید) اوپــه خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

١ ______ ٢ ______ ٣ ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې دخپلو کورنیو لــه غــړو ســره د علامه سیدجمال الدین افغان په هکله خبرې وکړي.

اوو لسم لوست

کندهار

موخه:له تورو څخه دکلمي جوړول، دکلمې په تورو اړول اودکندهار د تاريخي ښار پېژندنه ده.

پوښتنې:

(١) په پورتني انځورکې څه شئ وينئ؟

(٢) تاسې دخپل هېواد ديو تاريخي ولايت نوم اخيستلی شئ؟

(٣) آيا تاسې کوم وخت کندهار ته تللي ياست؟ که تللي ياست څه مو ليدلي دي؟

کندهار زموږ دګران هېواد ډېر پخوانی او ښکلی ښاردی. په دې ښار کې يو ډېر سپېڅلی ځای دی چې د (خرقې مبارکې) په نامه ياديږي. په دې ځای کې دحضرت محمد(ص) (مبارکه خرقه) ساتل کيږي او ډېر خلک يې ليدوته ورځي.

دلغتونو معنا: سپېڅلی – سوتره

دزده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او په شکل کې دې له ورکړل شـــوو تورو څخه نوموړې کلمې جوړې کړي.

١- مبارک

٢- کندهار

٣- هیواد

٤- ګران

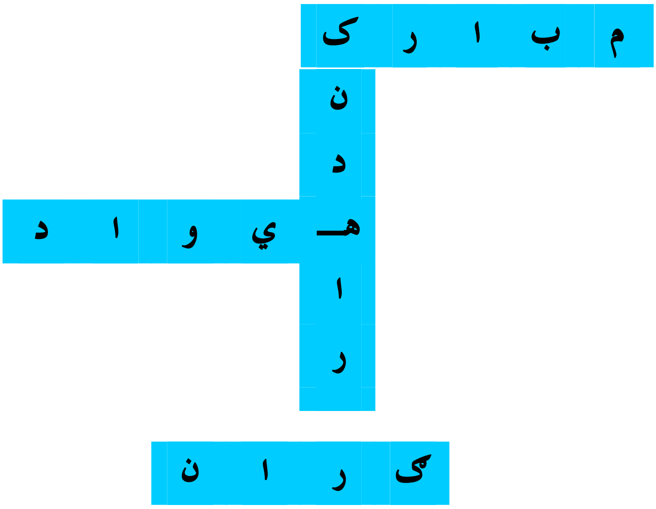

زده کوونکي دې لاندې کلمې په تورو واړوي.

(احمد شاه، چپنه ، خرقه ، جومات)

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې دافغانستان دپنځو ولایتونو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

اتلسم لوست

جرګه

موخه: دکلمو لوستل ، ليکل ، دمترادفې کلمې پېژندل او دملي دودونو په ارزښت پوهيدل دي.

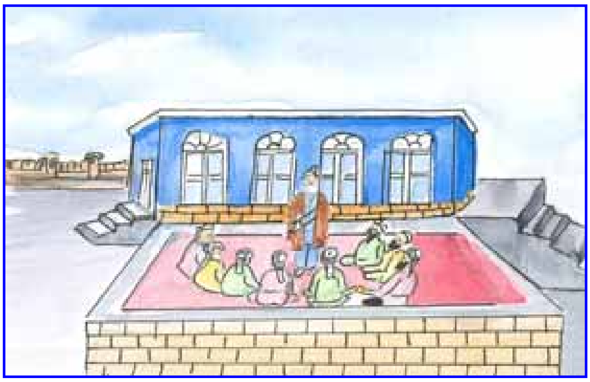

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځورکې څه وينئ؟
(۲) که ستاسود دووملګرو ترمنځ په کوم شي باندې کومه لانجه پيداشي تاسې څه کوئ؟
(۳) تاسې خپلې لانجې څه ډول حل کوئ؟

کله چې ستاسو دټولګيوالو ترمنځ په کتــاب او ياداســې نوروشيانو باندې کومه لانجه رامنځ ته شي. که تاســو دنــورو ملګرو له خوا دهغوی ترمنځ ديوې غونډې په واســطه روغــه جوړه وکړئ. دې ته جرګه وايي.

زموږ لويان او مشران هم دخپل کلي او هېواد لانجــې پــه جرګو حل کوي ، جرګه زموږ پخوانی دود دی او موږ بايــد دجرګې پريکړوته درناوی وکړو.

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې دحلقې یا کړۍ په شکل په ټولګي اویا دټولګي نــه دبانـــدې کېني او دوی ته دې یوه لانجه وښودله شي، دمثال په توګه: (کتـــاب یـــو دی زمری او توریالی دواړه په یو وخت کې کتاب غـــواړي.) زده کـــوونکي دې دجرګې په واسطه داسې پرېکړه وکړي چې دتوریالي یا دزمري په خپګان تمامه نه شي.

- زده کوونکي دې نورې داسې ستونزې جرګې ته وړاندې کـــړي او دوی دې دحل لاره ورته پیدا کړي.

- دلاندې مترادفو کلمو معنا له چوکاټ څخه پیدا او دکلمو مخې ته یې ولیکئ.

همصنفیان، جګړه، مرکه، احترام

جرګه ______ ټولیګوال ______ لانجه ______ درناوی ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې دکور له غړو څخه دجرګې په هکله ساده معلومات وغواړي؟

نولسم لوست

کوچیان

موخه: د متن سم لوستل، لیکل او د زده کوونکو په دې پوهېدل چې کوچیان څنګه ژوند کوي.

پوښتنې:

١ په پورتني انځور کې څه شی وینئ؟

٢ کوچیان کوم څاروي ساتي؟

٣ کوچیان چېرته ژوند کوي؟

کوچیان په کیږدیو کې ژوندکوي.

دوی مېږې، وزې اوښان او نور څاروي ساتی.

کوچیان په ژمي کې تودوسیموته ځي.

کوچیان داوړي موسم کې په سړوسیمو کې ژوند کوي.

ځونډې کوچی شپون دی.

کوچیان ډېر صادق خلک دي.

کاخذ: دپښتو زده کړې اساسي قابلیتونه.

دزده کوونکو فعالیت:

- پورتنی لوست دځه شي په هکله دی؟ سم ځواب په نښه کړئ.

________ دکوچنیانو
________ دکوچیانو
________ دماشومانو

- کوچیان په اوړي چېری ځي؟ سم ځواب په نښه کړئ.

________ تودوسیموته
________ سړو سیموته

- په چوکاټ کې دلاندې کلمو معنا وې پیداکړئ.

سیمې		کیږدۍ		صادق	
( )	ځایونه	( )	خېمه	( )	درواغجن
( )	ښارونه	( )	کوټه	( )	رښتینی
( )	غرونه	( )	څپره	( )	هوښیار

کورنۍ دنده: **لوستل شوی متن په خپلو کتابچو کې په ښکلي لیک سره ولیکئ،**

زده کوونکي دې د(ځایونه، خیمو،کلمو، سیمو) کلمې په تورو وویشي.

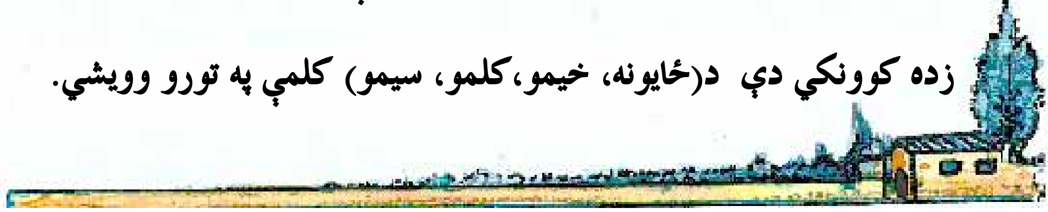

شلم لوست

د اختر ورځ

موخه: چې زده کوونکي دنېکمرغه اومبارکو ورځو په لمانځلو اويادولو پوه شي او ددې لوســـت دمتن لوستل او ليکل زده کړي.

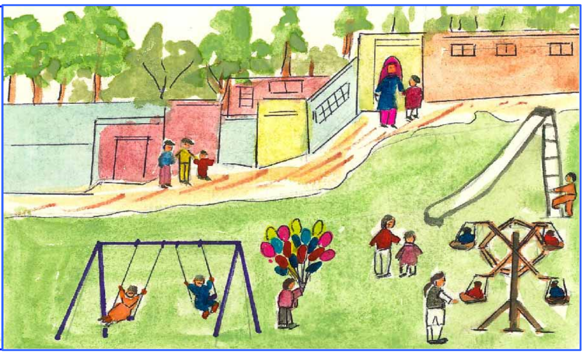

پوښتنې:

١ په پورتني انځورکې څه وينئ؟ خبرې پرې وکړئ.

٢ مسلمانان په کال کې څو اخترونه لري او داختر په ورځو کې څه کوي؟

٣ تاسې داختر په ورځ کې څه کوئ؟

مسلمانان په يو کال کې دوه اخترونه لري.

چې يو يې دکوچني اختر او بل يې دلوی اختر په نامه ياديږي. داختر په شپه ماشومان، نجونې او ښځې ټول خپل لاسونه ســـره کوي او خوشحالي کوي. زمونږ خلک داختر په ورځ نوي کالي اغوندي ، نارينه داختر دلمانځه له پاره لويو جوماتونو ته ځي او داختر لمونځ کوي. بيا له خپلو ماشومانو سره يوځای د دوستانو اوګاونډيانو کورونو ته ځي او له هغوی سره اختر مبارکي کوي.

دزده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې دلاندې چوکاټ له تورو څخه کلمې جوړې کړي.

ن	ا	ن	ا	م	ل	س	م
			خ	ا	ا		
			ت	ش	س		
			ر	و	و		
				م	ن		
				ا	ه		
				ن			

زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي، داختر په هکله دې له یوبـــل ســـره خبرې وکړي اوبیادې هره ډله خپل نظریات نورو ته واوروي.

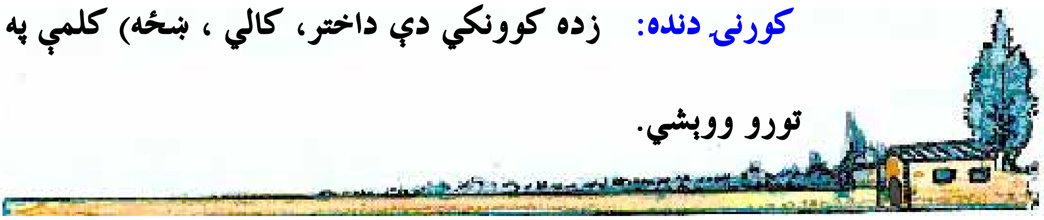

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې داختر، کالي ، ښځه) کلمې په تورو ووېشي.

یو ویشتم لوست

د نیزې وهلو لوبه

موخه: دکلمو لوستل ، لیکل او دنیزې وهلو دلوبې پېژندنه ده.

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځور کې څه شی وینئ؟

(۲) آیا تاسو دنیزې وهلو لوبه لیدلې ده؟ که مو لیدلې څه ډول لوبه ده؟

(۳) نورې کومې لوبې پېژنئ؟

(۴) دنیزې وهلو لوبه څه ډول لوبه ده؟

دنیزې وهلو لوبه یوه په زړه پورې لوبه ده.

چې زموږ دهېواد په ځینو سیمو کې ډېر دود لري.

په دغه لوبه کې دآس سپریدونکي په ډېر مهارت او چټکتیا سره په ځمکه کې وهل شوی موږی دنیزې په څوکه له ځمکې څخه راپورته کوي اودجایزې وړونکی شمیرل کیږي. زموږ خلک له دغې لوبې سره ډېره مینه لري او دهغې سیل ته ورځي.

دزده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په لاندې کلمو کې هغه کلمې چې له دریو تورو څخه جوړې شوې دي په خپلو کتابچو کې درې او هغه چې له څلورو تورو څخه جوړې شوې وي څلور ولیکي.

مینه	سیل	دغه	زړه	دود	لوبې	سره
ورځې	نیزې	ډېره	لرې	هغه	ځمکه	ډېر

کورنۍ دنده: تاسې د لاندې بېلا بېلو لیکل شوو تورو څخه بشپړې کلمې جوړې کړئ.

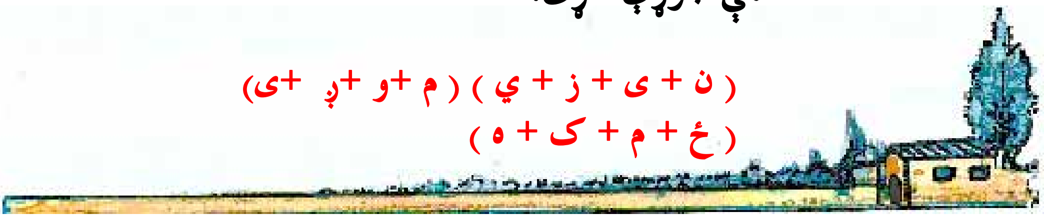

(ن + ی + ز + ي) (م +و +ږ +ی)
(ځ + م + ک + ه)

دوه وېشتم لوست

اتڼ

موخه: دکلمو لوستل ، ليکل او دخپل هېواد له دودونو سره آشنا کېدل دي.

پوښتنې:

١ په پورتني انځورکې څه وينئ؟

٢ آيا تاسو کله اتڼ ليدلی دی؟ که موليدلی وي څه وخت اوچېرته؟

٣ خلک په کوم وخت کې اتڼ کوي؟

۴ تاسې کومې دموسيقي آلې پيژنئ؟

اتڼ د افغانانو ملي دود دی. افغانان له اتڼ سره مينه لري.
دوی ملي او تاريخي ورځې په اتڼ کولو لمانځي.
په اتڼ کې ډول او سُرنۍ غږول کيږي.
ډولچي او سُرنچي د اتڼ نغمې غږوي. او افغانان ورته ښکلی اتڼ کوي.

د لغتونومعنا: ملي – ولسي ، دود – رسم او رواج

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او لاندې ورکړل شوې کلمې دې په تورو واړوي. (**افغانان ، اتڼ ، ملي، ډول ، سُرنۍ**)
- زده کوونکي دې په چوکاټ کې له ورکړل شوو تورو څخه کلمې جوړې کړي.

ا	ف	غ	ا	ن	= افغان
ډ	و	ل			
س	ر	ڼ	ۍ		
ا	ت	ڼ			
م	ي	ن	ه		

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د **(اتڼ ، سُرنۍ ، نغمې)** کلمې په تورو وويشي.

درویشتم لوست

یووالی

موخه: د کلمو لوستل ، لیکل او د یووالي او اتفاق په ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

١ په پورتنیو رسمونو کې څه وینئ؟

٢ ستاسو په نظر داخلک څه کوي؟

٣ تاسې ته په کور کې څوک کیسې کوي؟

٤ آیا ستاسو کومه کیسه زده ده؟ که مو زده ده خپلو ټولګیوالوته یې واوروئ؟

یوه سپین ږیري سړي د ځنکدن په وخت کې خپل زامن راوغوښتل. هغوی ته یې د کوچنیو لرګیو یوه ګېډۍ ورکړه ترڅو یې ماته کړي ، ټولو زامنو یې په خپل وار سره دلرګیو پر ګېډۍ خپل زور وکړ. د لرګیو ګېډۍ یوه هم ماته نه کړه.

بیا سپین ږیري سړي ګېډۍ واخیسته او هغه یې خلاصه کړه. یو یو لرګی یې په خپله مات کړ او زامنو ته یې وویل: که چېرې تاسې په خپل مینځ کې اتفاق ولرئ، نوهېڅکله به هم مات نه شئ اوکه چېرې مو په خپل مینځ کې بې اتفاقي پیداشوه،

ماخذ: افغان نشراتي اداره (انا).

نوماغوندې سپین ږیری او کمزوری به هم تاسو د دې لړګیو پـــه ځېر مات او له مینځه یوسي.

د لغتونو معنا: اتفاق – یووالی ، په ځېر – په شان

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د لوست له متن څخه داسې کلمې پیداکړي چې د (س) توری په کې راغلی وي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

- زده کوونکي دې له ورکړل شوو تورو څخه کلمې جوړې کړي.

(۱) ل + ر+ ګ + ي+ و = ☐ (۴) ا +ت+ف+ ا+ق= ☐

(۲) ځ + ن + ک +د+ ن = ☐ (۵) ز + ا + م + ن = ☐

(۳) م + ا + ت = ☐ (۶) س + ړ + ي = ☐

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د متن دوې جملې په ښکلي لیک پـــه خپلو کتابچو کې ولیکي.

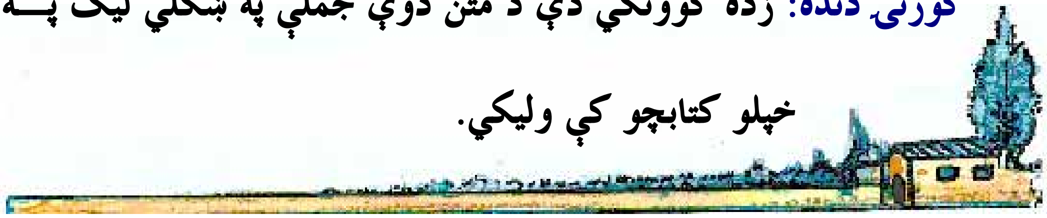

څلورویشتم لوست

دکال څلور فصلونه(موسمونه)

موخه: دکال پیژندل،دکال دفصلونواو میاشتو د نومونو پیژندل او د دې لوست د متن لیکل او لوستل دي.

پوښتنې:

۱ آیا کولی شئ چې په پورتنیو انځورونو کې د اوړي فصل وښیئ؟

۲ پوهیږئ چې یو کال څو فصله لري؟

۳ ویلی شئ چې هر فصل څو میاشتې دی؟

۴ داوړي دمیاشتو نومونه کوم دي؟

یوکال څلور موسمه لري. هر موسم ته یې فصل وایي لکه: (پسرلی، دوبی، منی، ژمی) دپسرلي فصل درې میاشتې دی: وری (حمل) ، غویی (ثور) غبرګولی (جوزا). په دې فصل کې بارانونه اوري. دوبی هم درې میاشتې دی: چنګاښ (سرطان) ، زمری (اسد) وږی (سنبله) په دې موسم کې هوا توده وي.

منی هم درې میاشتې دی: تله (میزان) ، لړم، (عقرب) ، لیندی (قوس) په دې فصل کې هوا ورو ورو سړیږي.

ژمی هم درې میاشتې دی: مرغومی (جدي) ،سلواغه (دلو) کب (حوت)

په دې فصل کې کله کله واوره وریږي.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې د چوکاټ تش ځایونه په مناسبو کلمو سره ډک کړي.

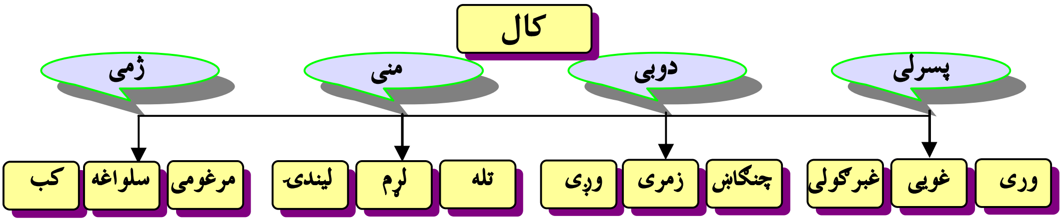

فصل	لومړۍ میاشت	دوهمه میاشت	دریمه میاشت
پسرلی			
	چنګاښ	زمری	وږی
منی			
	مرغومی	سلواغه	کب

دوولس زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته راشي او هر زده کوونکي ته دې د یوې میاشتې نوم ورکړل شي او بیا دې هر زده کوونکی دټولګي مخې ته ودریږي او خپل نوم دې په زوره واخلي چې ټول یې واوري او بیا دې د میاشتو په ترتیب ودریږي.

په پای کې دې درې زده کوونکي په ځای ودریږي چې دکال یو فصل ورونښیي.

زده کوونکي دې د انځورونو د فصلونو نومونه او د فصلونو نومونه د کرښې په وسیله ونښلوي.

ژمی

منی

دوبی

پسرلی

لومړی فصل

دوهم فصل

دریم فصل

څلورم فصل

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې دکال د یوه فصل د میاشتو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

پنځه ویشتم لوست

د اونۍ د ورځو نومونه

موخه: د یوې اونۍ د نومونو پېژندل، او د دې لوست دکلمو لوستل ، لیکل او زده کول دي.

پوښتنې:

١ ویلی شئ چې یوه اونۍ څو ورځې ده؟

٢ تاسې د اونۍ نومونه واخلئ؟

٣ تاسې په یوه اونۍ کې کوم کارونه کوئ؟

شنبه ، یکشنبه، دوشنبه، سه شنبه، چهار شنبه، پنجشنبه او جمعه. د یوې اونۍ د ورځې نومونه دي.

موږ په اونۍ کې شپږ ورځې ښوونځي ته ځو. د جمعې په ورځ ټول خلک رخصت وي. دوی په خپلو کورونو او نورو ځایونو کې خوشحالي اوساعتیري کوي. موږ هم له خپلو کورنیو سره دجمعې په ورځ د سیل ځایونو ته ځو او د سترړیا د لیرې کولو له پاره هلته له خپلې کورنۍ سره مېلې کوو.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو باندې وویشل شي او بیا دې د اونۍ د ورځو نومونه په تورو وویشي.

① شنبه (ش + ن + ب + ه)

② یکشنبه (   )

③ دوشنبه (   )

④ سه شنبه (   )

⑤ چهارشنبه (   )

⑥ پنجشنبه (   )

⑦ جمعه (   )

زده کوونکي دې په ورکړل شوي متن کې داسې بـــشپړې کلمـــې پیداکړي چې د(ش) توری په کې راغلی وي اوبیا دې پـــه خپلـــو کتابچو کې ولیکي.

① شپږ______ ② ______ ③ ______

④ ______ ⑤ ______ ⑥ ______

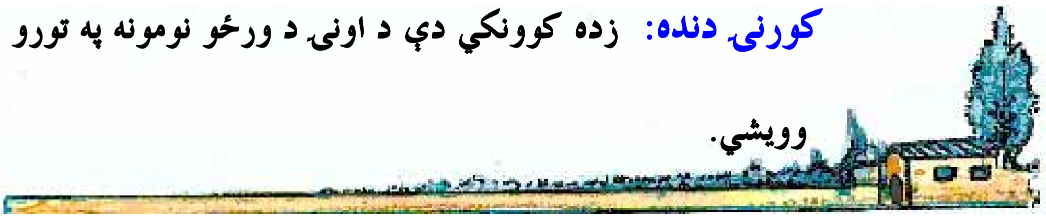

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د اونۍ د ورځو نومونه په تورو وویشي.

شپږ ویشتم لوست

پسرلی

موخه: دکلمو لوستل ، لیکل او د پسرلي دګټو په ارزښت پوهېدل دي.

پوښتنې:

١ پسرلی دکال کوم فصل دی؟
٢ په پورتنو انځورنوکې کوم فصل وینئ؟
٣ په پسرلي کې بزګر څه کوي؟
٤ بلبلې او جنهچنې چېرې چغیږي؟
٥ شپانه څه شی پیایي؟
٦ تاسې په پسرلي کې کوم کارونه کولای شئ؟

پسرلی د کال لومړی فصل دی، په دغه فصل کې هوا ښـــه وي، د غرو لمنې او دښتې په شنو بوټـــو او رنګارنـــګ ګلانـــو ښایسته وي، بلبلې او چنهچنې په باغونو کې چغیږي او په ونو کې ځالې جوړوي، بزګران په خپلو ځمکو او باغونو کې کار کوي.

د لغتونو معنا: فصل – دکال موسم ، بوخت – لګیا

کوچیان شنو دښتو او د غرو لمنو ته ځي. او هلته ژوند کوي، شپانه رمې پیایي، ماشومان د خپلو زده کړو له پاره ښوونځي ته ځي هرڅوک په خپل کار بوخت وي.

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او هره ډله دې د هغو مېوو او نورو شیانو په هکله خبرې وکړي چې په پسرلي کې پیدا کیږي، بیا دې د دریو مېوو نومونه واخلي چې په پسرلي کې پیدا کیږي.

١ ______ ٢ ______ ٣ ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې دخپلو کورنیو له غړیو سره د پسرلي په ځانگړتیاوو خبرې وکړي او سبا دې خپل نظریات ټولگي والو ته ووایي.

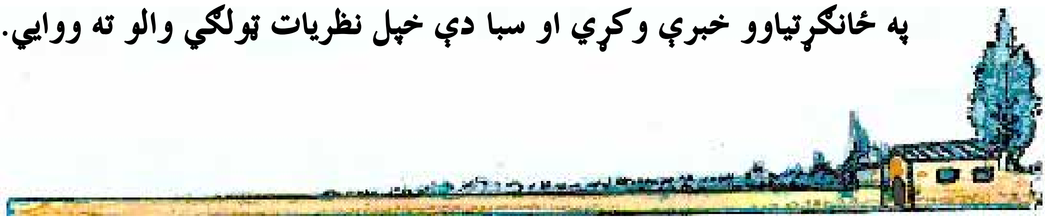

اووه ویشتم لوست

باران

موخه: د باران په ګټو پوهېدل او د دې لوست لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

1. په باراني ورځو کې له څه شیانو څخه ګټه اخلئ ترڅو لانده نشئ؟
2. دباران له اوبو څخه څه ګټه اخیستل کیږي؟
3. که باران ونه وریږي څه کیږي؟

بـــارانه ښـــه وربږه

زما پـــه زړه وربږه

ګلونه سمه غـــرکړه

په سمه غـــره وریږه

باران هـــوا پاکوي

باران فضـــا پاکوي

دوړې ګردونه پاک شي

باران دنیا پاکـــوي

(اروانباد روغمن)

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او بیادې دباران دګټو په هکله خبرې وکړي.

- زده کوونکي دې د شعر له مخې اته (۸) کلمې پیداکړي چې لــه دریــو تورو څخه جوړې شوې وي.

① پاک	② ______	③ ______	④ ______
⑤ ______	⑥ ______	⑦ ______	⑧ ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې له لاندې تورو څخه کلمــې جوړې کړي. (ب + ا + ر + ا + ن) (و + ر + ی + ږ+ ه)

(ف + ض + ا)

(پ + ا + ک + ه)

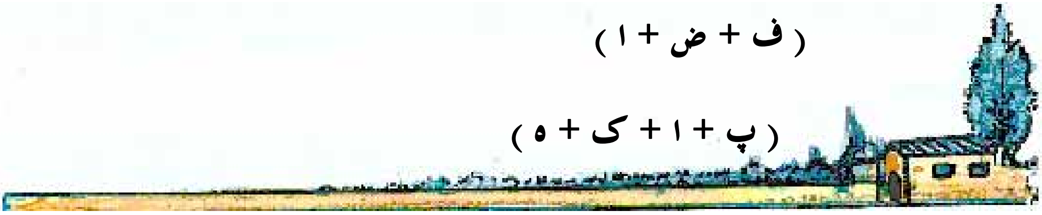

اته ویشتم لوست

د اوبو منابع

موخه: د دې لوست موخه دا ده چې زده کوونکي د اوبو زېرمې (منابع) وپېژني او د هغــو پــه ارزښت پوه شي او دا لوست سم ولولي او ويې ليکي.

پوښتنې:

١ پاکې اوبه چېرې پيداکيږي؟

٢ تاسې د ورځې څو ځلې اوبه څښئ اوپه څه شي کې يې څښئ؟

٣ د پاکو اوبو ښښل څه ګټه لري؟

اوبه په ځاه ګانو، کاريزونو، چينو، نلونواو داســې نــورو ځايونو کې هم پيداکيږي، دځاه ګانو، نلونو اوبه پاکې اورنې وي ځکه چې اوبه يې محفوظې وي. که غواړو چې اوبــه پــاکې او صحي شي بايد وجوشول شي اوبيا وڅښل شي.

انسانان، څاروي،مرغان، او نباتات اوبوته اړتيا لري. کــه چېرې اوبه نه وي ژوند هم نه کيږي هر سړی بايد د اړتيا له مخې په ورځ کې څو ځلې اوبه وڅښي. په پاک ګيلاس کې اوبه څښل ښه کار دی د پاکو اوبو څښل روغتيا ته ګټه رسوي.

د لغتونو معنا: منابع – زيرمې ، رڼې – روښانه ، څاروي – حيوانات

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې د لوست متن ولولي او هغه کلمې چې د چوکاټ په توررو پیل کیږي په خپلو کتابچو کې بشپړې کړي.

ا		چ	پ		ن

په ورکړل شویو کلمو کې هغه کلمه چې په متن کې دوه ځلې راغلې وي په تشو ځایونو کې ولیکئ.

١ نلونو ________ ٤ ________
٢ ________ ٥ ________
٣ ________ ٦ ________

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د لوست له متن څخه دوې کلمې خوښې کړي او بیا دې سباته په تختې باندې په تورو وویشي.

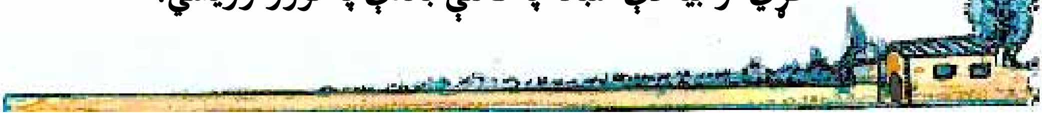

نهه ویشتم لوست
لمر

موخه: چې زده کوونکي د لمر د ګټو په ارزښت وپوهیږي. او د لمر شعر سم ولولي او ویې لیکي.

پوښتنې:

١ د لمر د ګټو په هکله څه پوهیږئ؟

٢ لمر له کوم خواڅخه راخیژي او کوم خواته لویږي؟

٣ مونږ لمر ته ولې اړتیا لرو؟

زه ځلانده لمر یمه
ښکـــلی منور یمـــه

* * *

ساړه لــري کومـــه
تودوخـــه راولمـــه

* * *

تیارې پسې رڼا یمـــه
ملګری د هرچا یمـــه

* * *

ګلان راته خنداکوي
ناځي اوموسکا کوي
زه د ژوند خبـــریمه
ښکلی منـــور یمه

اروابناد محمد عثمان نژند

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې له تورو څخه کلمې جوړې کړي.

① ځ+ل+ا+ن+د+ه = ☐　　④ ت+و+د+و+خ+ه = ☐

② ښ + ک + ل + ی = ☐　　⑤ ر + ڼ + ا = ☐

③ س + ا + ړ + ه = ☐　　⑥ م + و +س+ک+ا = ☐

زده کوونکي دې په شعر کې داسې کلمې پیداکړي چې له یو وار څخــه زیاته راغلې وي.

① ______ ② ______ ③ ______ ④ ______ ⑤ ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د (ښکلي ، ځلانده ، لمر) کلمې په تورو وویشي.

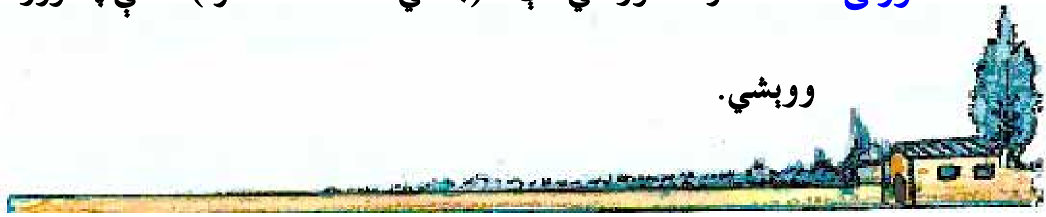

دیرشم لوست

د وخت ارزښت

موخه: د وخت پېژندل، په ارزښت پوهېدل، د وخت نه په سمه توګه ګټه اخیستل او د متن لوستل اولیکل دي.

پوښتنې:

(۱) کله چې په کور کې یاست څه کوئ؟

(۲) آیا د خپلو کارونو د سرته رسولو له پاره له مهال وېش څخه ګټه اخلئ؟

(۳) تاسې د وخت څخه څه ډول ګټه اخلئ؟

ما د ورځنیو کارونو د سرته رسولو له پاره په کور کې مهال وېش جوړ کړی دی. چې د هغه له مخې خپلې دندې لکه: د درسونو لوستل او د کورنۍ دنده چې ښاغلی ښوونکی یې موږ ته راسپاري په منظمه توګه سرته رسوم. همداراز دکور په چارو کې هم برخه اخلم او له خپلې کورنۍ سره مرسته کوم. زه په ټاکلي وخت د تلویزیون خپروني په مینه ګورم او له هغه څخه خوند اخلم. له هغه وروسته بیا له خپل ګاونډېو ملګرو سره لوبې هم کوم. زه له وخت څخه پوره ګټه اخلم. او خپل ارزښتناکه وخت خوشې نه تېروم. څوک چې خپل وخت خوشې تېروي په ژوند کې به له نورو وروسته وي.

ګرانو زده کوونکو! وخت لکه سره زر دی باید له وخت نه سمه ګټه واخلئ. ترڅو د راتلونکي نېکمرغه ژوند خاوندان شئ.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي ، هره ډله دې ځان ته یو مهال وېش جوړ کړي او د خپل مهال وېش په هکله دې زده کوونکوته څرګندونې وکړي.

- زده کوونکي دې د لاندنیو تورو څخه کلمې جوړې کړي.

(۱) (ا+ر+ز+ښ+ت) ______ (۲) (م+ن+ظ+م+ه) ______ (۳) (ک+و+ر+ن+ۍ) ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د لوست د متن له مخې څو کلمې غوره کړي اوبیا دې په تورو وویشي.

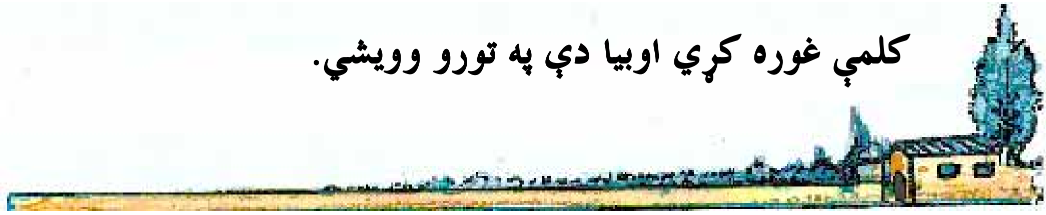

یو دېرشم لوست

په ځنګله کې اور

موخه: دکلمو لوستل، لیکل او زده کوونکي باید په دې پوه شي چې پیاوړې اراده له مونږ ســـره مرسته کوي چې په ستونزو باندې بریالي شو.

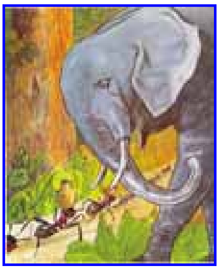
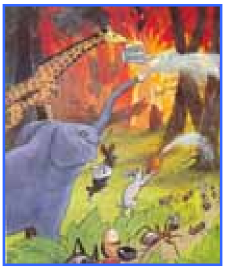

پوښتنې:

١ په پورتنیو انځورونو کې څه شی وینئ او هغوی څه کوي؟

٢ آیا کوم وخت له کومې ستونزې سره مخامخ شوي یاست؟ اوبیامو ستونزه څه ډول له منځه وړې ده.

٣ تاسې دستونزو د له منځه وړلو له پاره څه کولی شئ؟

په یوه ځنګله کې ډول، ډول ځناورو ژوند کاوه. یوه ورځ ځنګله اور واخیست. ټول ځناور په تېښته شول، خومیږیانو د اور خواته ور ودانګل. پیل له یوه میږي څخه وپوښتل چې تاسو نــــه تښتئ؟ میږي وویل: نه! مونږ غواړو چې اور ووژنو، دمیږي خبرو پیل په سوچ کې کړ، دنورو حیواناتو مخه یې ونیوله او ویې ویل: مونږ باید اور مړ کړو! ټولو ورسره ومنله او له سیند څخه یې اوبه راوړې. او اوریې په ګډه مړ کړ. ټول له پیل نه خوښ شول. پیل ته یې سوغات برابر کړ او دهغه کورته یې یوړ خو پیل سوغات ونه مانه او ویې ویل: دا سوغات دمیږیانو حق دی.

ماخذ: په ځنګه کې اور، افغان نشراتي اداره (انا)

له هغې ورځې وروسته ټولو څناورو میږیانو ته درناوی پیـــل کړ. نوګرانو زده کوونکو! پیاوړې اراده له مونږ ســـره مرســـته کوي چې پر ستونزو بریالي شو.

د لغتونومعنا: سوچ– فکر ، پیاوړی – قوي او غښتلی ، ستونزې – مشکلات

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او د لوست له مخې دې اته کلمـــې چې له دریو تورو څخه جوړې شوې وي په خپلو کتابچو کې ولیکي.

① پیل ______ ② ______ ③ ______ ④ ______

⑤ ______ ⑥ ______ ⑦ ______ ⑧ ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې داکېسه خپلو دوستانو او یا دکور غړو ته وکړي او بیا دې له دوی څخه وغواړي چې که چېرې د هغـــوی کومه کیسه زده وي هغه دې ورته ووایي او سباته دې زده کوونکي په ټولګي کې هماغه کیسه ووایي.

دوه دېرشم لوست

خاروي

موخه: دخارویو د نومونو پېژندل،لوستل ،لیکل اود هغو په ګټو پوهېدل دي.

پوښتنې:

١ په پورتنیو انځورونوکې کوم خاروي وینئ نومونه یې واخلئ؟

٢ له کورنیو خارویو څخه کومې ګټې اخلو؟

زموږ د هېواد خلک ډول، ډول خاروي ساتي لکه: غواوې ، مېښې، آسونه، مېږې ، وزې ، پسونه او نور.

دځینو خارویو له غوښو څخه د خوړلو له پاره ګټه اخلي اوله شیدوڅخه یې مستې، کوچ، شرومبې، غوړي، کرت، پنیر، او پوڅې جوړوي چې خوړل یې د بدن د روغتیا له پاره ډېر ضروري دي.

دځینو خارویو له پوستکو څخه بوټونه، بکسونه او نور شیان جوړېږي. له وړیو څخه یې غالۍ، ټغر، لیمڅې، بنیانونه او داسې نور شیان جوړوي.

د زده کوونکوفعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو کې دکورنيو څارويو دګټو په هکله خبرې وکړي.

- زده کوونکي دې د شېدو کورنيو څارويو نومونه چې له انسانانو سره عادت شوي، وليکي.

① ______ ② ______ ③ ______ ④ ______

⑤ ______ ⑥ ______

زده کوونکي دې په وړو ډلو کې رسمونه له نومونو سره یوځای د کرښې په واسطې سره ونښلوي

بیزو — آس

غوا — اوښ

خر — سوی

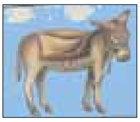
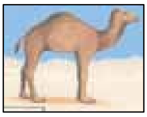

غرڅه — پیل

سپی — ګیدړ

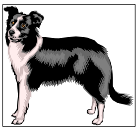
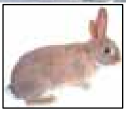

زمری — پړانګ

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د هغو څارویو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي چې د هغوی خوښ دي.

درې دیرشم لوست

مېږه

موخه: د متن لوستل، لیکل په متن کې د متضادو کلمو پېژندل د مېږې د ګټو په ارزښت پوهېدل دي.

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځور کې کوم ښاروی وینئ نوم یې واخلئ؟

(۲) تاسو مېږه پېژنئ مېږه څه ډول حیوان دی؟

(۳) تاسو پوهېږئ چې له مېږې څخه کومې ګټې اخیستل کېږي؟

مېږه له کورنیو ښارویو څخه ده. زموږ خلک دغه ښاروي په خپلو کورونو کې ساتي. د دغه ښارویو روزنه <u>ډېرې</u> <u>ګټې</u> لري. له غوښو څخه یې دخوړلو له پاره ګټه اخلو او له شیدوڅخه یې کوچ، رش، پنیر، مستې، غوړي اوکرت لاس ته راځي چې خوړل یې د بدن د <u>روغتیا</u> له پاره ډېره ګټه لري. همدارنګه له وړیو څخه یې، غالۍ، ټغرونه، او د اغوستلو توکي تر لاسه کېږي. له پوستکو څخه یې ډول ، ډول بوټونه، بکسونه، خولۍ او نورشیان جوړېږي.

د زده کوونکو فعالیت:

- دهرې ډلې زده کوونکي دې د مېږو په باره کې د سترګو ليدلي حالونه بيان کړي.

- زده کوونکي دې د مېږو له شيدو، غوښو، وړيو او پوستکي څخه دګټې اخيستلو لارې دټولګي په مخکې ووايي.

- زده کوونکي دې د لوست په متن کې درې داسې کلمې پيداکړي چې په (غ) توری پيل شوی وي.

- زده کوونکي دې د لاندې چوکاټ متضادې کلمې دکرښې په واسطه ونښلوي.

ډېرې	لږ
ګټې ←	تاوان
روغتيا	ناروغي

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د مېږې د شيدو په باره کې يوه جمله په خپلو کتابچو کې وليکي.

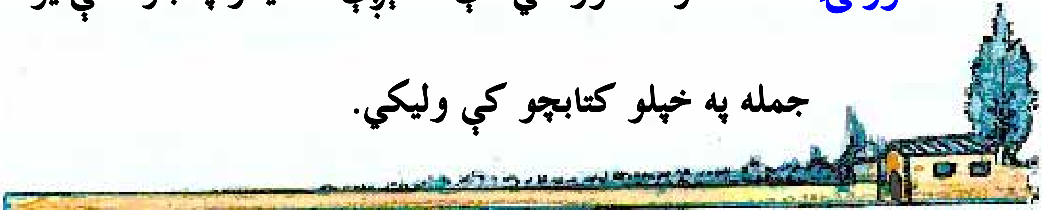

څلور دیرشم لوست

تړوکه

موخه: کیسه وپېژني دکیسې اوریدل، بیرته ویل، او دکیسې لیکل او لوستل دي.

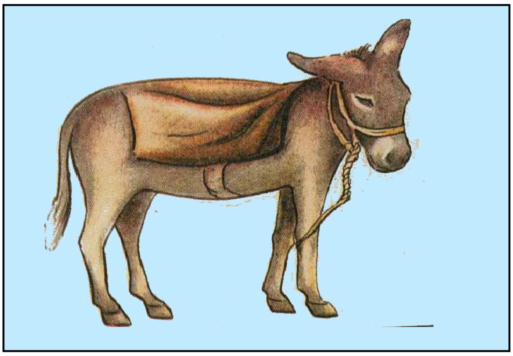

پوښتنې:

١ په پورته انځورکې څه شی وینئ؟

٢ که دچا کومه کیسه زده وي خپلو ټولګیوالوته دې ووایي؟

٣ تاسو ته په کور کې څوک کیسې کوي؟

د یوه سړي خر ورک شوی و. خلکــو ورتــه د زړه ډاډ ورکاوه چې خیر دی مه خپه کیږه ته دې ژوندی وې. بل خر به پیداکړې. سړي وویل: زه هم دغه شکر کومه چې زه نه وم پرې سپور. که زه چېرې په خره سپور وای، زه به هم ورک شوی وم. خلکو وخندل. ده ورته وویل: زماخر ورک شوی دی او زه ورپسې خپه یم اوتاسې خاندئ. دا خو انصاف نه دی.

ماخذ: افغان اساسي قابلیتونه دپښتوله پاره د زده کړې لازمي مواد.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په وړو ډلوکې له خره څخه دکار اخیستلو مثالونـــه پیداکړي.

- بیا دې د دې مثالونو څخه لنډې کیسې جوړې کړي لکه: خربار وړي،

- زده کوونکي دې داسې څلور کلمې پیداکړي چې د(خ) توری ولري.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د خپلو کورنیو له غړو څخه دبار وړونکو حیواناتو په هکله د یوې خاطرې غوښتنه وکړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

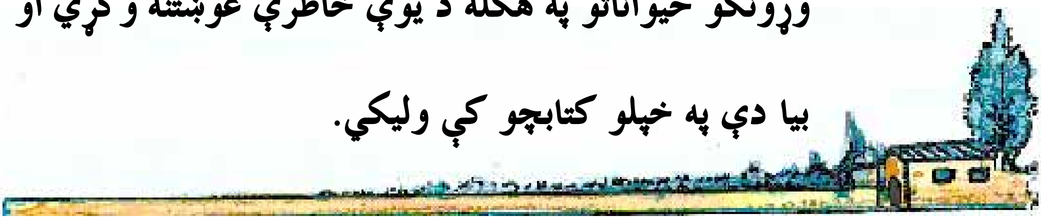

پنځه دېرشم لوست

الوتونکي مرغان

موخه: د مرغانو پېژندل، د مرغانو ژوند اوګتې، او د مرغانو د نومونو ليکل او لوستل دي.

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځورونو کې کوم مرغان وينئ؟ نومونه يې واخلئ؟

(۲) آيا تاسې هم په خپلو کورونو کې مرغان ساتئ؟ که يې ساتئ کوم مرغان؟

(۳) تاسې پېژنئ چې لامبو وهلی شي؟

زموږ په هېوادکې ډول ، ډول الوتـــونکي مرغـــان لکـــه: لګ لګ، زاڼې، زرکې، سيسی، هيلی ، چرګان ، بتې، خلتـــومي چرګ (پيل مرغ)، باښه، کارغه، چڼچڼې او داسې نور پيداکيږي چې ځينې يې په غرونو کې اوسيږي او ځينې نور بيا په ځنګلونـــو کې ژوند کوي. زموږ خلک ځينې الوتونکي مرغان پـــه خپلـــو کورونو کې هم ساتي او د هغو په روزنه بوخت وي.

او د ځينو مرغانو له هګيو او غوښو څخه ګټه اخلي. نوځکه د زياتي پاملرنې وړ دي.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې دکورنیوچرګانو دګټو په باره کې له یوبل سره خبرې وکړي.
- په ډلو کې انځورونو له مناسبو نومونو سره په کرښو ونښلوئ.

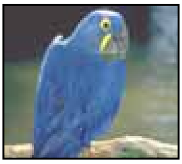

ډینګ

طوطي

کارغه

باښه

کوتره

زرکه

خلتومی چرګ (پیل مرغ)

هیلۍ

ګل سر

طاوس

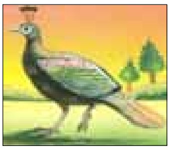

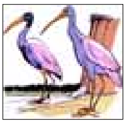

- دخلورو کورنیو مرغانو، نومونه ولیکئ:

۱ ______ ۲ ______ ۳ ______ ۴ ______

کورنۍ دنده: د دریو سارایي الوتونکو مرغانو نومونه، په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

شپږ دېرشم لوست

سوی

موخه: د سوي د متن سم لوستل، ليکل او د سوي پيژندل دي.

پوښتنې:

(١) په پورتني انځورکې کوم ژوي وينئ؟

(٢) دسويي غوږونه دکوم حيوان په څېر دي؟

(٣) آيا پوهيږئ چې دغه ژوي څه شيان خوري؟

د سوی شکل ته پام وکړئ ، هغه د يوه بوټي لاندې ناسته ده. وګوره د هغه د پوستکي رنګ، د وچو پاڼو او ښاخونو د رنګ په څېر دی.

هغه يوه شوی ده، چې يو ژوی غواړي دی ښکار کړي هغه په ځغاسته راغلی او ديوه بوټي لاندې پټه ده، ترڅو دی ونه ويني د هغه غوږونه اوږده دي. سوی د بوټو بېخونه او شنه واښه خوري. هغه د ونو په بېخونو او دځمکو په سوړو کې ځان ته کور جوړوي. ځينې کورنۍ يې په خپلو کورونو کې هم ساتي.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې د لوست له متن څخه درې کلمې پیداکړي چـــې د (و) توری یې په پیل، مینځ او پای کې راغلی وي. داکلمې دې بیا په خپلو کتابچو کې ولیکي.

① ______ ② ______ ③ ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د سوی په باب یـــوه کیسه پیداکړي او بله ورځ دې خپلو ټولګیوالو ته ووایي.

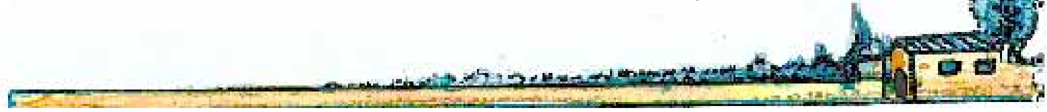

اووه دېرشم لوست

کورني چرګان

موخه: دکورنیو چرګانو پېژندل، د هغو روزنه او ګټې او د هغو د نومونو لیکل او لوستل دي.

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځورونو کې څه شی وینئ؟

(۲) ویلای شئ چې له کورنیو چرګانو څخه کومې ګټې اخیستل کیږي؟

(۳) آیا تاسې په خپلو کورونو کې چرګان ساتئ؟ که یې ساتئ د هغو څه ډول پالنه کوئ؟

زموږ خلک په خپلو کورونو کې چرګان ساتي او د هغو روزنه کوي. له کورنیو چرګانو څخه هګۍ تر لاسه کوي او هم یې له غوښو څخه ګټه اخلي.

ځیني خلک بیا د چرګانو د روزنې له پاره فـــارم جــوړوي. چرګان په فارم کې ښه روزل کیږي، او ډېره ګټه ترې لاس تـــه راځي. باید پام وشي چې دکورنیو چرګانو د استوګنې ځای پاک وساتل شي، خواړه او اوبه یې هم پاک وي ترڅو ناروغه نه شي.

د لغتونو معنا: فارم – دچرګانو د روزلو ځای ، استوګنې – د اوسېدو ځای

د زده کوونکو فعالیت:

ګرانو زده کوونکو! له چوکاټ څخه متضادې کلمې پیداکړئ اوپــه لیکه یې ونښلوئ.

۲ ښه	خرڅ کړي
۲ ډېر	بد
۳ کټه	لږ
۴ واخلی	زیان

له متن څخه څلور کلمې د کرښو په تشوځایوکی ولیکئ چې په (و) ختم شوي وي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۱ ______ ۲ ______ ۳ ______ ۴ ______

کورنۍ دنده: ګرانو زده کوونکو! په خپله خوښه د یوه څاروي نوم په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

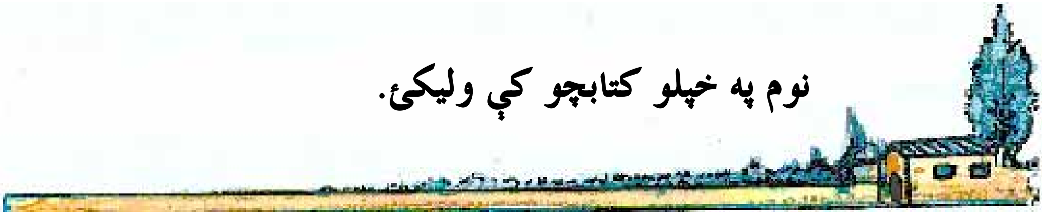

اته دیرشم لوست

د شاتو مچۍ

موخه: زده کوونکي باید د شاتو مچۍ وپېژني او د هغو په ګټو او ارزښت پوه شي اوهـــم د دې لوست د متن لیکل او لوستل دي.

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځور کې څه شی وینئ؟

(۲) تاسو کله دشاتو مچۍ لیدلې ده؟ هغه څه ډول مچۍ ده؟

(۳) دشاتو مچۍ څخه څه شی لاس ته راځي؟

(۴) دشاتو مچۍ چېرې ژوند کوي؟

دشــــاتو مچمــــــــچۍ
داروده ستـــالکــــــۍ
خوږه ده ســـتا کوډۍ
ښایستـــــــه دې کورنۍ
ټولــــنه دې کــمکۍ
کارګره ښایســـتګۍ
یووالي کـــې خواره
بېلــــــوالي کې ترخه

ارواښاد روغمن

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې دلاندې کلمو متضاد شکل له چوکاټ څخه پیدا او دکلمو ترڅنګه دې ولیکي

بدرنګه
بېلوالی
تریخ

- خوږه ________ یووالی ______
- ښایسته

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې دشاتو او مچۍ کلمې په خپلـــو کتابچو کې په توړو تجزیه کړي لکه شات (ش+ا+ت).

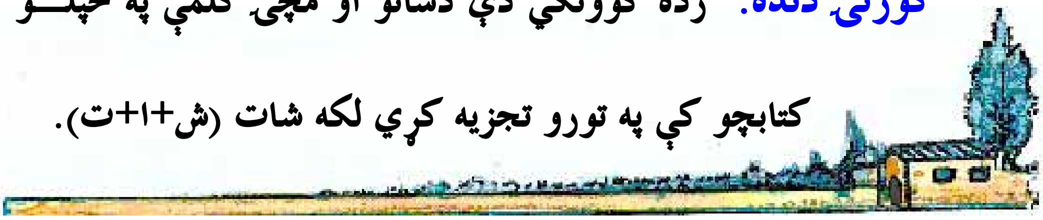

نهه دیرشم لوست

مېوې او د هغو ګټې

موخه: د مېوو پېژندل، دمېووپه ګټو پوهېدل او د مېوو د نومونو لیکل او لوستل دي.

پوښتنې:

(۱) په پورتنیو انځورونو کې کومې مېوې وینئ ؟

(۲) تاسي څو ډوله مېوې پېژنئ نومونه يې واخلئ؟

(۳) تاسي په خپل کور کې څه ډول مېوه لرونکي ونې لرئ؟

(۴) ویلای شئ چې کومې مېوې وچېږي؟ نومونه يې واخلئ؟

زموږ هېواد قسم، قسم مېوې لري. لکه: انګور، مڼې، ناک، شفتالو، زرد آلو، آلوبالو، ګېلاس، بهي، ختکي، هندوانې، انځر، بادام، انار او داسي نور.

مېوې باید له خوړلو نه مخکي په پاکو اوبو ومینځل شي او بیا وخوړل شي دناپاکو مېوو خوړل ناروغي پیداکوي. دپاکو مېوو خوړل روغتیا ته ډېره ګټه لري او دانسان بدن غښتلی کوي، موږ باید دمېوه لرونکو ونو ښاخونه مات نه کړو. او دخدای تعالی د دغه لوی نعمت په ارزښت پوه شو.

لغتونو ، معنا: قسم قسم – ډول ډول – غښتلی –قوي

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د تازه مېوو نومونه واخلي او د هغــو رنګونــه دې ووايي.
- هره مېوه چې په رسموکې وينئ نوم يې په خپلو کتابچو کې وليکــئ لاندې مثال وګورئ:

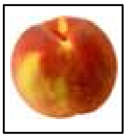

زردآلو

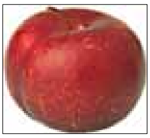

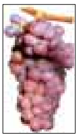

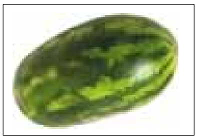

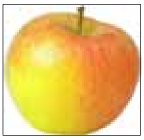

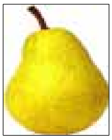

- په چوکاټ کې نامکملې کلمې دليکې په وسيله له تورو سره ونــښلوئ چې بشپړې شي.

آ	نه
ز	ک
هــ	نګور
ا	ندوانه
نا	الو
مــ	ردالو

- زده کوونکي دې دمتن له مخې ددريو مېوو نومونه پيداکړي چې په پـــای يا مينځ کې يې د (و) توری وي.

- زده کوونکي دې د چوکاټ له مخــې دکلمــو ضــد پيــداکړي او بيــادې دکلموترڅنگه وليکي.

١ ډېر ________

٢ کټور ________

٣ وچه ________

زيانمن
لنده
لږ

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د هغو مېوو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکي چې ددوی خوښيږي.

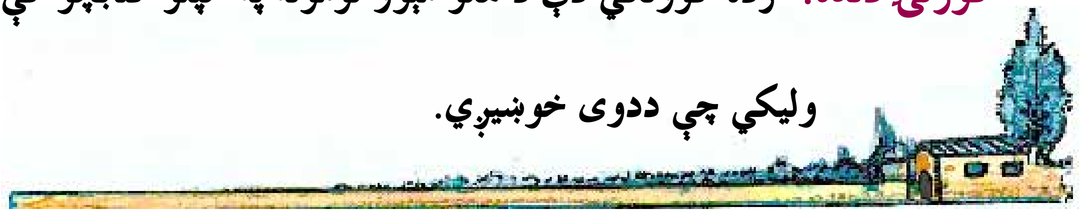

څلوېښتم لوست

انګور

موخه: دانګورو د ډولونو پېژندل، د انګورو دګټو په هکله معلومات ورکول، د متن لوستل او لیکل دي..

پوښتنې:

(۱) په پورتنیو انځورونو کې کومې مېوې وینئ ؟

(۲) ممیز پېژنئ له کومې مېوې څخه لاس ته راځي؟

انګور ډېره خوږه مېوه ده. زموږ په هېواد کې د انګورو باغونه ډېر دي. زموږ خلک د انګورو پالنه کوي او خپلې اړتیاوې له دغې مېوې څخه پوره کوي. دغه مېوه دوه ډوله بوټې لري یو اوږد چې هغه چېله کیږي او بل لنډ بوټي دي. له انګورو څخه دوه ډوله ممیز هم لاس ته راځي یوېې شنه او بل یې سره ممیز دي.

د اومو انګورو خوړل روغتيا ته زيان رسوي. انګور بايد له خوړلو څخه مخکې په پاکو اوبو پرې مينځل شي او بيا وخوړل شي. د پخو انګورو خوړل بدن ته ډېره ګټه لري.

د لغتونومعنا: اومه – خام ، زيان – ضرر

دزده کوونکو فعاليت:

- زده کوونکي دې په ډلو کې لاندې کلمې په تورو وويشي.

خوږه	انګور	باغونه	مميز	اومه
____	____	____	____	____

- په چوکاټ کې متضادې کلمې دليک په واسطه ونښلوئ.

خواږه	روغ
ګټور	ترخه
ډېر	بې ګټې
ناجوړه	لږ

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د(روغتيا، پرې مينځل) کلمې په تورو وويشي.

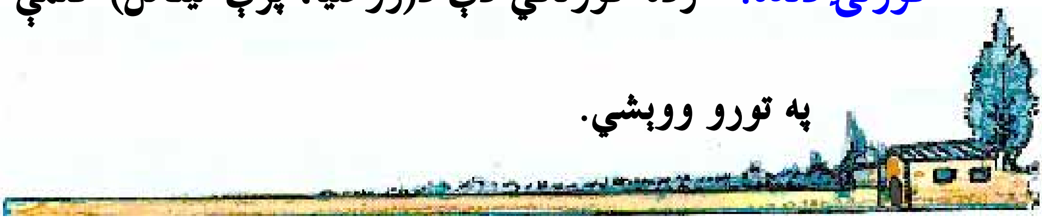

یو څلوېښتم لوست

سابه

موخه: د سبو پېژندل، له هغو څخه په سمه توګه ګټه اخیستل او د سبو د نومونو لیکل او لوستل دي.

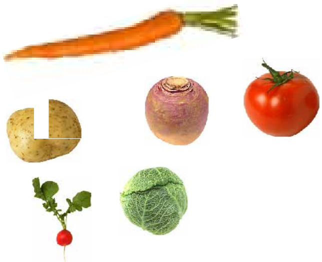

پوښتنې:

(۱) په پورتنیو انځورونو کې کوم سابه وینئ؟ نومونه يې واخلئ

(۲) سابه څوک کري؟

(۳) کوم سابه خام او کوم سابه پاخه خوړل کیږي؟

سابه لکه: ګازرې، کاهو، وړې او اوږدې مولۍ، پالـــک، شـــنه مرچ، ګندنه، ټیپر، کچالو (پټاټې)، شنه پیاز، سره رومي، تور بانجان لېرو، (بینډۍ) او داسې نور دي. سابه زموږ بدن ته غـــذايي مـــواد برابروي. او زموږ بدن ته ډېره ګټه رسوي.

همدا راز د سبو په خوړلو کې باید ډېر پام وکړو چې مخکې له خوړلو څخه په پاکو اوبو ښه ومینځل شي او بیا وخوړل شي ترڅـــو ناروغه نه شو. ځینې سابه اومه او ځینې هم پاخه خوړل کیږي.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي، بیا دې دخامو سـبو د ګټـو او د مینځلو په لارو چارو ځانونه پوه کړي وروسته دې له هرې ډلې یو تن خپل نظریات د ټولګي په مخ کې وړاندې کړي.

دلاندې سابو نومونه د انځورونو له مخې په خپلو کتابچوکې ولیکئ.

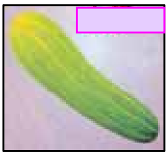 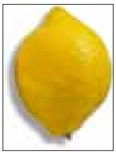 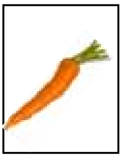

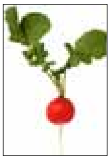 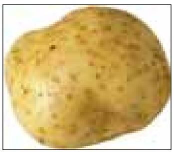

دخلورو سابو نومونه واخلئ چې هم خام اوهم پاخه خوړل کیږي:

١ ______ ٢ ______ ٣ ______ ۴ ______

زده کوونکي دې درې کلمې په متن کې پیداکړي او په کتابچو کـې دې ولیکي چې د(پ) په توري پیل شي.

١ ______ ٢ ______ ٣ ______

د سبو نومونه د هغو د رنګونو سره په لیکه ونښلوئ.

شین	رومي بانجان
سور	لیمو
زیړ	بادرنګ
نارنجي	توربانجان
بانجاني رنګ	کدو

کورنۍ دنده: د لوست له متن څخه هغه کلمې چې د(ن) توری لري په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

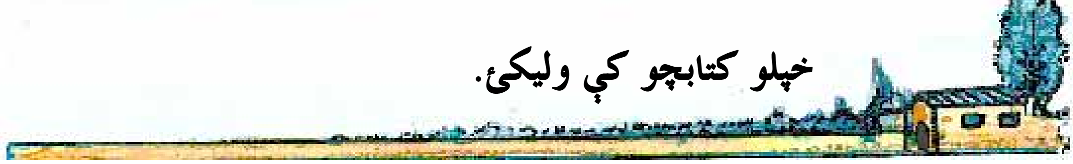

دوه څلویښتم لوست

د مور احترام

موخه:چې زده کوونکي د مور حقونه وپېژني! د مور د حقونو ادا کول او د دې متن سم لوستل او لیکل دی.

پوښتنې:

١ پوهیږئ چې ستاسو مور پر تاسو کوم حقونه لري؟

٢ تاسې دخپلې مور د خدمت په هکله خبرې کولی شئ؟

٣ تاسې خپلې مورته څه ډول درناوی او احترام کوئ؟

مور زه په خپله غېږ کې روزلی یم، اوله ماسره یې ډېر تکلیفونه لیدلي دي. پر ما ډېره مهربانه ده، د ښوونځي له تګ څخه مخکې ما ته د سبا ناری تیاروي. زه دخپلې مور او دکورنۍ له نورو غړیو سره دسبا ناری خورم، او بیا ښوونځي ته ځم. کله،کله ماته خورې، خورې، کیسې هم کوي چې په ډېره مینه یې اورم اوله هغې څخه خوشحاله کیږم. زه دخپلې مور ډېر درناوی کوم کله چې لوی شوم د هغې خدمت به هېڅکله هېر نه کړم.

دلغتونومعنا: احترام – قدر. تکلیفونه – ستونزې، خدمت – چوپړ

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د لوست په متن کې داسې کلمې په نښه کړي چې د(م) توری په پیل، منځ او پای کې راغلی وي اوبیا دې هغه کلمې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

- زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او له یو بل سره دې دمور په هکله خبرې وکړي او بیادې دهرې ډلې یو زده کوونکی دټولګي مخې ته راشي او دمور په هکله دې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د (مور، سباناري،کیسې) کلمې په لنډو جملو کې وکاروي.

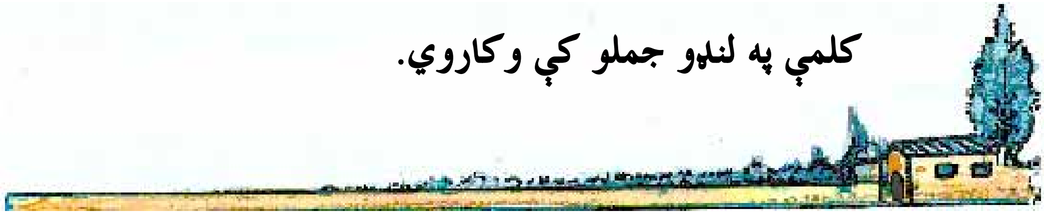

درې څلوېښتم لوست

له ورړو سره ټوکې کول

موخه: دکلمو لوستل ، ليکل او د ټوکو له ويلو سره د زده کوونکو مينه پيداکول دي.

پوښتنې:

(۱) آيا ستاسو کومه ټوکه زده ده که مو زده وي هغه ټوکه ووايئ؟

(۲) آيا ستاسو ته په کور کې څوک ټوکې وايي؟

يوه ماشوم په منګي کې خپل ځان ولید، نو سريې ورته وخوځاوه، هغه هم په منګي کې سر ورته وخوځاوه، ماشـــوم پلار ته غږوکړ، بابا په منګي کې څوک دی او ماته خپل ســـر ښوروي.

پلار يې چې راغی اوپه منګي کې يې خپل ځـــان وليـــد، نومنګی يې پورته کړ او په ځمکه يې وويشت چې په دا غټه تنه له ورړو سره ټوکې کوې.

د زده کوونکو فعاليت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او يو بل سره دې ټوکې ووايي. اوبيادې دهرې ډلې يوتن راشي او خپلو ټولګيوالو ته دې يوه ټوکه ووايي.

- زده کوونکي دې دلوست له متن څخه څو کلمې وټاکي چې د(م) په توري پيل شوې وي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې له خپلو کورنيو غړيو څخه ټوکه واوري اوپه بله ورځ دې بيا خپلو ټولګيوالو ته هماغه ټوکه ووايي.

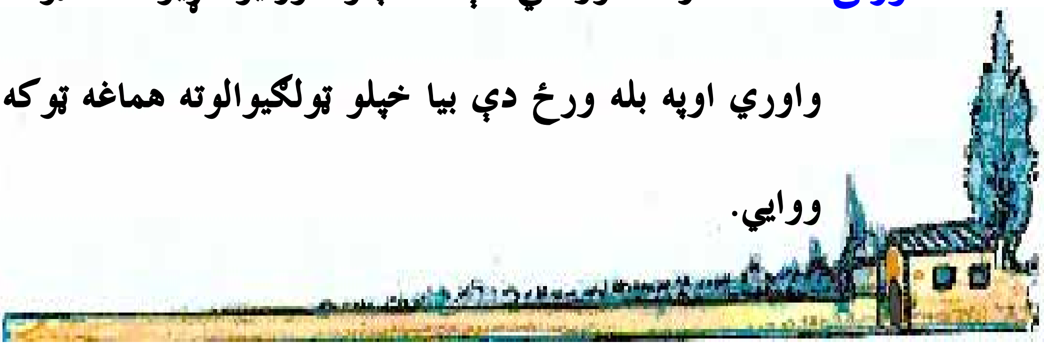

څلور څلوېښتم لوست

د پلار حقونه

موخه: چې زده کوونکي د پلار حقونه وپېژني ، د پلار حقونه اداکړي.دا متن سم ولولي او ویــې لیکي.

پوښتنې:

(۱) په پورتني انځور کې څه وینئ؟
(۲) تاسې د خپل پلار دخدمت په هکله خبرې کولی شئ؟
(۳) تاسې خپل پلار ته څه ډول درناوی کوئ؟
(۴) پوهیږئ چې ستاسو پلار پر تاسو باندې کوم حقونه لري؟

پلار دکور مشر دی. پلار دخپلو ماشومانو روزنې ته پاملرنه کوي، او زیار باسي چې د ماشومانو ژوند یې ښه وي، پلار خپلو ماشومانو ته خواړه اوکالي برابروي.

نو پلار پر موږ ډېر حقونه لري. موږ باید دخپل پلار خبــرې ومنو، په کارونو کې ورسره مرسته وکړو او دهغه درناوی وکړو، چې له مونږ څخه خوشحاله وي.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې د لاندې کلمو معنا پیدا او دکرښې په واسطه ونښلوي.

روزنه	احترام
زیار	کومک
ماشومان	اولادونه
مرسته	کوښښ
درناوی	پالنه

زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او دپلار دحقونو په هکله دې له یوبل سره خبرې وکړي او بیادې دهرې ډلې یوتن دټولګي مخې ته راشي او دپلار دحقونو په هکله دې نوروته خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د(پلار، ماشومان، درناوی) کلمې په جملو کې وکاروي او بیادې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

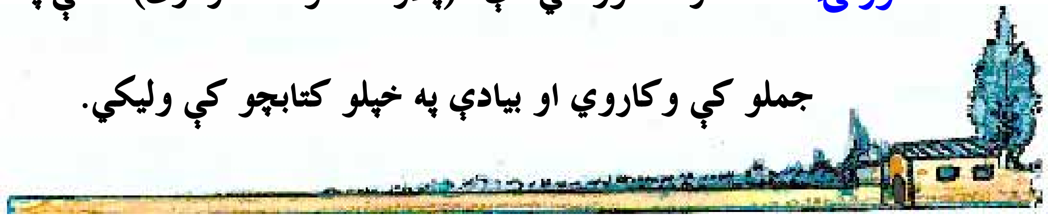

پنځه څلوېښتم لوست

نظم؟

پلاره

موخه: د نظم پېژندل دي، دنظم اونثر توپير کول له نظم ويلو سره مينه درلودل دنظم لوستل او دنظم ليکل دي.

پوښتني:

(۱) که ستاسو کوم نظم يا شعر زده وي نورو ټولګيوالو ته يې په خپله ژبه ووايئ؟

(۲) زموږ دلاندې نظم عنوان څه شی دی؟

(۳) په پورتنی انځور کې څه شی وينئ؟

شپه او ورځ لګيا په کار يې — مهربــان ته زما پلار يـــې

يـــې ډوډۍ پـــسې روان ته — په ستــــړيانـــه يې دځان ته

يـــا په فکـــر دلباس يـــې — تل تر تله پـــه وسواس يـــې

جوړوې موږ لره کور تـــه — دراحت مويې غمخور تـــه

په تعليم کې مو بيدار يې

مهربان ته زمـــا پلار يې

اروابناد محمد عثمان نژند

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې دشعر هم وزنه کلمې په نښه کړي اوبیادې په خپلو کتابچو کې ولیکي.
- زده کوونکي دې د لاندې کلمو متضاد شکل له چوکاټ څخه پیدا او دکلمو ترڅنګه ولیکي.

شپه ______ راحت ______

ورځ ______

شپه
سختي

ورځ

- زده کوونکي دې په ورو ډلو وویشل شي اود پلار په هکله دې یو له بـــل سره خبرې وکړي اوبیا دې د هرې ډلې یوزده کوونکی دټولګي مخې ته راوغوښتل شي او د پلار په هکله دې خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کـــې د(پـــلار، مهربانه، لباس، تعلیم) کلمې په جملو کې وکاروي.

شپږ څلوېښتم لوست

د ماشوم څنګه درناوی وکړو؟

موخه: د دغه متن لوستل، ليکل او ماشومانو ته دسپکوسپورو خبرو نه ويل او د هغوی مـــشوروته درناوی کول دي.

پوښتنې:

١ آيا تاسې په کور کې دکور په چاروکې برخه اخلئ؟

٢ مور او پلار له تاسو سره په کومو کارونو کې مشوره کوي؟

ماشوم ته بايد سپکې سپورې خبرې ونه شي (لکه: بې عقله، بې مغزه، جاهله، ناپوهه، خره، شوتې) اوهم بې ځايه نيوکې پرې ونکړو،لکه: ډوډۍ خوړل دې هېڅ نه دي زده.

په داسې حال کې چې (دماشوم زده وي) دماشوم خبروته بايد په درناوي غوږ ونيسو، پوښتنو ته يې په ورين تندي ځواب ورکړو او دکور په چاروکې ترې نظر وغواړو دبېلګې په توګه: نن شپه مېلمانه لرو تاسې ووايئ چې دمېلمنو له پاره څه شی پاخه کړو.

دلغتونومعنا: جاهل – ناپوه ، ورين تندی– خلاص تندی، نيوکې – انتقاد

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې دلوست دمتن هغه کلمې چې د(هـ) توری يې په پيل، منځ او پای کې راغلی وي په نښه او په خپلو کتابچو کې وليکي.

- زده کوونکي دې دلوست دمتن د(درناوي – ماشوم – غوږ) کلمې په جملو کې وکاروي.

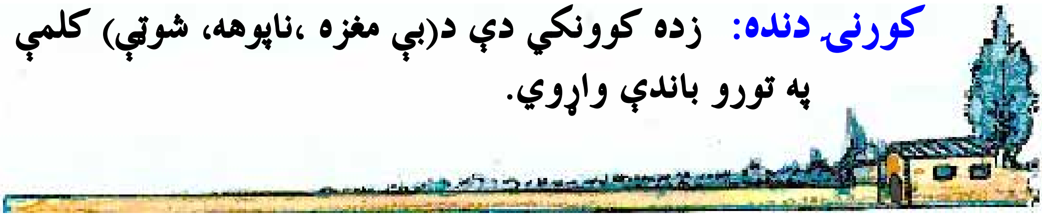

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د(بې مغزه ،ناپوهه، شوټې) کلمې په تورو باندې واړوي.

اووه څلوېښتم لوست

ګاونډی

موخه: زده کوونکي باید د ګاونډي په حقونو او دهغو په ارزښت پوه شي اودامتن سم ولــولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

(۱) ګاونډي چاته ويل کيږي؟
(۲) تاسي دخپلو ګاونډيانو له ماشومانو سره څه ډول ناسته ولاړه کوئ؟
(۳) ټول انسانان بايد له يوبل سره څه وکړي؟

سليم زموږ ګاونډی دی. موږ له هغوی سره ښه ناســـته او ولاړه لرو. موږ يو له بل سره مرسته کوو، په غم او ښادۍ کـــې سره شريک يو. ټول ګاونډيان بايد يوله بل سره ښه رويه وکړي. او په خپل منځ کې مينه ولري.

په ښه ناسته او ولاړه کې دګاونډيتوب حق پرځای کيږي.

ماخذ: افغان اساسي قابليتونه ، دېښتوله پاره دزده کړې لازمي مواد.

دزده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې دلاندې کلمو تش ځایونه دچوکاټ په مناسبو او سمو کلمو سره ډک کړي.

ګاونډی ________

ښادي ________

مرسته ________

مینه ________

کامک	محابت	خوشحالي	همسایه
کومک	محبت	خوشهالي	حمسایه

زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او له یوبل سره دې دګاونډیو دحقونو په هکله خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د (ګاونډی، مرسته، مینه ، ښادي) کلمې په جملو کې وکاروي.

اته څلويښتم لوست

د انسانانو درناوی

موخه: د دغه متن لوستل، ليکل او زده کوونکي بايد په دې پوه کړل شي چې ټول انسانان د درناوي وړدي.

پوښتنې:

١ هغه خلک چې سپين ږيري او مشران دي دهغوی څه ډول درناوی کوئ؟

٢ تاسې خپلې مور، پلار، ورونړو او خويندو ته درناوی کوئ؟

ټول انسانان که ښځېنه دي او که نارينه، که ځوانان دي او که ماشومان د درناوي وړ دي، ښه ماشومان او زده کوونکي هميشه د ټولو خلکو درناوی کوي.دمشرانو او سپين ږيرو په خبرو کې نه لوييږي.

ښه زده کوونکي د مشرانو خبرې مني. په لاره کې دمشرانو څخه مخکې نه ځي، هغه ماشومان او زده کوونکي چې د خپلې کورنۍ او خلکو درناوی په پام کې ساتي خلک له هغوی څخه تل خوشحاله وي.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې د لاندې کلمو مفرد شکل له چوکاټ څخه وټـــاکي اود جمعي کلمو مخې ته دې هغه ولیکي.

انسانان	______	ماشومان	______
ځوانان	______	مشران	______

انسان ماشوم مشر ځوان

زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او له يوبل سره دې دمشرانو او سپين ږيرو د درناوي په هکله خبرې وکړي او بيا دې د هرې ډلې يوتن راشي او دمشرانو د درناوي په هکله دې نورو ټولګيوالوتـــه معلومات وړاندې کړي.

زده کوونکي دې د لوست له متن څخه داسې کلمې وټاکي چې د (ن) توری دکلمې په پيل،منځ او پای کې راغلی وي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د(انـــسانان، احتـــرام، خبـــرې، خوشحاله) کلمې په خپلو کتابچو کې په تـــورو بانـــدې واړوي.

نهه څلوېښتم لوست

د خبرو کولو ادب

موخه: زده کوونکي باید دخبروکولو په اهمیت پوه شي او دا متن سم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

١ کله چې په مجلس کې يو څوک غږېږي تاسو ورته څه ډول غوږ نيسئ؟

٢ دنورو خبروته په سمه توګه غوږ نيول څه ګټه لري؟

د خبرو کولو په وخت کې باید د خبـــرو ادب وســـاتل شي. کله چې زموږ ملګرى اويا يوڅوک له موږ ســـره خبـــرې کوي. موږ باید د هغه خبروته غوږ ونيسو او په خبرو يې ځان پوه کړو. که چېرې څوک له موږ څخه پوښتنه کوي باید په خـــورا ادب سره د هغه پوښتنې ته ځواب ورکړو. باید د بـــل چـــا پـــه خبروکې بې ځايه ورګډ نه شو. او تل دخبرو وار په پـــام کـــې وساتو.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د لوست په متن کې هغه کلمې چې د (ب) توری يې په پيل، منځ اوپای کې راغلي وي په نښه کړي اوبيا دې په خپلو کتابچو کې وليکي.

- زده کوونکي دې د لاندې چوکاټ له تورو څخه دکرښې پـــه واســـطه مناسبې کلمې جوړې کړي.

خـــ	ت
وخـــ	ی
اد	ړ
ملګر	بت
غو	ب
نو	برو

- زده کوونکي دې په ډلوکې له يوبل سره د خبروکولو د ادب پـــه هکلـــه خبرې وکړې او بيا دې د هرې ډلې يو زده کوونکی د ټولګي مخې ته راشي او د خبروکولو د ادب په هکله دې نوروته معلومات ورکړي.

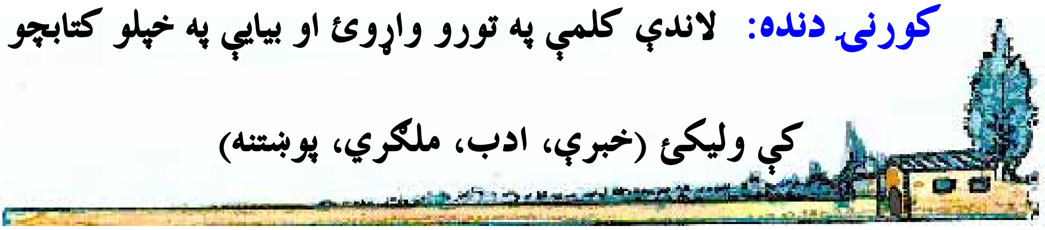

کورنۍ دنده: لاندې کلمې په تورو واړوئ او بيايې په خپلو کتابچو کې وليکئ (خبرې، ادب، ملګري، پوښتنه)

پنځوسم لوست

د سلام کولو ادب

موخه:چې زده کوونکي دسلام اچولو په ادب او د هغو په ګټو وپوهيږي او په عملي توګــه يــې اجرا کړي او د دې متن لوستل او ليکل دي.

پوښتنې:

١ که پر لاره باندې مشران او يا سپين ږيري خلک ووينئ ځه ورته وايئ؟

٢ کله چې خپل پلار، مور او يا دکور بل غړی ووينئ ستاسو دنده ددوی په وړاندې څه ده؟

ښه زده کوونکي کله چې ټــولګي تــه ننــوځي خپــل ښوونکي او ټولګيوالو ته سلام کوي کله چې له ښوونځي څخه دکور په لورځي په کور کې خپلې مــور، پـــلار، وروڼــو او خويندو ته سلام اچوي، همداراز په لاره کې د سپين ږيــرو، مشرانو او ګاونډيانو آداب هم په پام کې ساتي او هغوی تـــه سلام اچوي.

د زده کوونکو فعالیت:

- له لاندې توروڅخه کلمې جوړې کړئ او بیا یې په تشو چوکاټونو کې ولیکئ.

س + ل + ا + م	ا + د + ا + ب	م +ش + ر+ ا + ن

- زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او دسلام اچولو ادب په هکله دې له یوبل سره خبرې وکړي او بیادې ښوونکی دهرې ډلې یو زده کوونکی دټولګي مخې ته را وغواړي چې دسلام اچولو په هکله خبرې وکړي.

- زده کوونکي دې د لوست په متن کې هغه کلمې په نښه کړي چې د(م) توری یې په سر، منځ اوپای کې راغلی وي بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

کورنۍ دنده: د لوست له متن څخه په خپله خوښه څو کلمې وټاکئ اوهغه په خپلو کتابچو کې په حروفو ولیکئ.

يو پنځوسم لوست

ډوډۍ

موخه: زده کوونکي باید پوه شي چې لومړی غنم کرل کيږي او له غنمو څخه اوړه لاس ته راځي او بیـــا له اوړو څخه ډوډۍ پخيږي او د ډوډۍ د لوست متن لوستل اوليکل دي.

پوښتنې:

١ په پورتني انځور کې څه شی وينئ؟

٢ تاسو دغنمو دکرلو په هکله څه ويلای شئ؟

٣ له غنمو څخه څه شی لاس ته راځي؟

غنم چې شنـــه شي
لوی شي پاخـــه شي
اوبـــيا اوړه شـــي
خمـــيره ښـــه شي
پـــه تنـــاره شـــي
ډوډۍ خـــواړه شي
خلـــک ماړه شـــي
کارلـــره جوړ شي
وږی چې مـــوړ شي

اروابناد روغمن

دزده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو کې له یوبل سره دغنمو دکرلو په هکله خبرې وکړي اوبیادې دهرې ډلې یو زده کوونکی دټولګي مخې ته راشي او غنمو دکرلو په هکله دې نوروته معلومات ورکړي.

زده کوونکي دې دلوست دمتن هم وزنه کلمې په نښه او پــه خپلــو کتابچو کې ولیکي. لکه شنه – پاخه

زده کوونکي دې له لاندې توروڅخه کلمې جوړې کړي او دچوکاټ په تشو ځایونو کې دې ولیکي.

غ + ن + م	ا + و + ړ + ه	ډ + و + ډ + ۍ	و + ږ + ی

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په کور کې له خپلو مشرانو څخه پوښتنه وکړي چې له اوړوڅخه څه، څه شیان پخیــږي او بیادې په ټولګي کې نوروته ووایي.

دوه پنځوسم لوست

ناولي سابه

موخه:چې زده کوونکي متن ولوستلی شي، ويې ليکی د چټلو او ناپاکو سبو د خوړلو په زيـــانونو بانــدې پوه شي.

پوښتنې:

١) په پورتني انځور کې څه شيان وينئ خبرې پرې وکړئ؟

٢) دناولو سبو خوړل سړي ته څه زيان رسوي؟

٣) تاسې ناولي سابه په څه شي مينځئ؟

يوه ورځ کاهو، ګندنې ته وويل: چې اې ګنـــدنې! ځينـــې ماشومان زموږ خوړلو ته ډېر هوسيږي او خوشحالي کوي. دوی زموږ په سموخوړو نه پوهيږي. نامينځلي مو د دسترخان په مـــخ ږدي او په خوړلومو لګيا کيږي.

خو کله چې ددوی په ګېډه باندې لږ درد راشي. سمدلاســـه يې مور، پلار او کورنۍ وارخطا کيږي. نو زموږه سپارښتنه دغو نازولو ماشومانو ته دا ده مخکې له دې چې موږ پـــه دســـترخان خوړلو ته تياروي په کار داده چې دوی لومړی پټاس اويـــا لـــږه مالګه په اوبوکې حل کړي او موږ پرې ومينځي. کله چـــې لـــه ميکروبونو څخه پاک شو بيا دخوړلو وړګرځو اوپه خوند، خوند د ې موږ وخوري. ترڅو دوی ناروغه نه شي.

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او دناولو سبو دخوړلو په هکلــه دې له یوبل سره خبرې وکړي چې دناولوسبو خوړل روغتیا ته زیان لري.

- زده کوونکي دې د لوست په متن کې هغه کلمې چې د(ر) توری یــې پــه سر، منځ اوپای کې راغلی وي په خپلو کتابچو کې ولیکي.

- له لاندې ورکړل شویو توروڅخه دې کلمې جوړې او په چوکاټ کې دې ولیکي.

س + ا + ب + ه	م + ی + ن + ځ + ل + ی

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په خپله خوښه د هغو سبو نومونه په خپلو کتابچو کې ولیکي چې هم اومه خوړل کیږي اوهم پاخه.

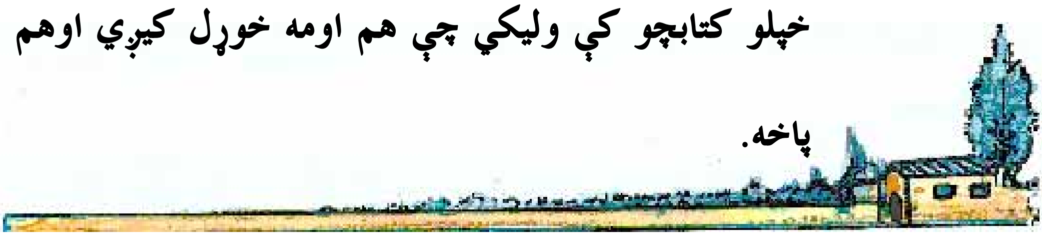

درېیم پنځوسم لوست

روغ پاتې کېدل

موخه: د دې لوست موخه داده چې زده کوونکي دسالم بدن دپاتې کېدو په اړتيا او دهغه په ارزښـــت پـــوه شي اودمتن ليکل اولوستل دي.

پوښتنې:

(۱) په پورته انځورونو کې څه شیان وینئ خبرې پرې وکړئ؟

(۲) تاسې څرنګه کولی شئ چې بدن مو سالم او روغ وي؟

(۳) آیا تاسې پاک خواړه خورئ، پاکې اوبه څښئ اوسپورت کوئ؟ خبرې پرې وکړئ.

د انسان د بدن دروغ پاتې کېدو له پاره مرستې تـــه اړتيـــا لري. ښه خواړه، دپاکو اوبو څښل، سپورت کول، اوپه وخـــت سره خوب کول بدن ته ګټه رسوي. په خوړو کې بايد له هر ډول خوړو لکه: غوښې، سابه، نخودو، وريجـــو، مېـــوې او داســـې نوروڅخه ګټه واخيستل شي. ښه او مناسب خواړه دروغتيا لـــه پاره ضروري دي.

د پاکو اوبو څښل دخوړو په هضمولو کې پـــوره مرســـته کوي. سپورت کول دانسان دبدن هډوکي او غړي غښتلي کوي.

هر انسان په يوه شپه او ورځ کې له ۷ څخه تر ۸ ساعتونو پورې خوب ته اړتيا لري، که غواړئ چې بدن مو روغ وي، نو پورتنې خبرې په پام کې وساتئ.

ماخذ: افغان اساسي قابليتونه دپښتو له پاره دزده کړې لازمي مواد.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې دلوست له متن څخه هغه کلمې چې د(غ) توری یې پــه سر، منځ او پای کې راغلی دي په خپلو کتابچو کې ولیکي.

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او د روغ پاتې کېدو په هکله دې له يوبل سره خبرې وکړي.

- زده کوونکي دې دلاندې پوښتنې سم ځواب پيدا اوپه نښه کړي، کوم شيان دبدن دروغ پاتې کېدو له پاره مرسته کوي؟

الف – ښه خواړه، دپاکو او بوخښل، سپورت کول او خوب کول.

ب –ډېر خواړه خوړل

ج – خوب نه کول

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د لوست له متن څخه څلور کلمې وټاکي او بیا دې یې په خپلو کتابچو کې په تورو ولیکي.

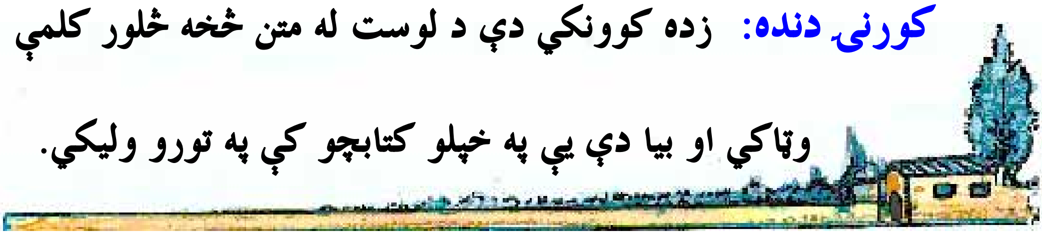

څلور پنځوسم لوست
ماین څه شی دی؟

موخه:چې زده کوونکي ماینونه وپېژني او دهغو له خطرونو څخه ځانونه وساتي.

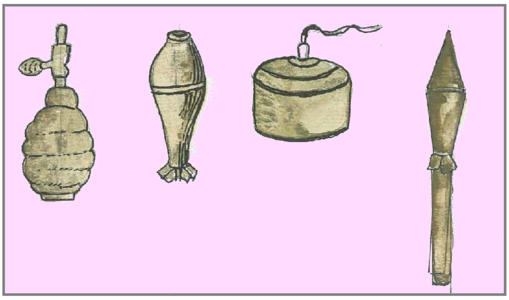

پوښتني:

(١) آیا تاسو ماینونه لیدلي دي؟ که مو لیدلي دي خبرې پرې وکړئ؟

(٢) که چېرې تاسې له ماین سره مخامخ شئ څه کوئ؟

ماین یو ډېر خطرناک شی دی. انسانان او حیوانات له منځه وړي. ځیني ماینونه دقلم، ساعت، توپ، رادیو او نورو شیانو په څېر په لارو، سړکونو، پلونو او ویالو کې ځای پر ځای کیـــږي. باید لاس ورنه وړئ ځکه چې هغه چوي او سړی له منځه وړي. اویا مو ټپي کوي. هغه ځایونه چې په سره رنګ سره په نښه شوي دي تګ اوراتګ پرې مه کوئ.

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې دلاندې پوښتنو سم ځواب پیدا اوپه نښه کړي.

۱–ماینونه په کومو ځایونو کې موندل کیږي؟

الف: په سیندونوکې   ب: سړکونو کې   ج: په لارو، سړکونو، پلونو او ویالوکې

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او له یوبل سره دې دماین دخطرونو په هکله خبرې وکړي.اوبیادې دهرې ډلې یو زده کوونکی دټولګي مخې ته راشي اودماین دخطرونو په هکله دې خبرې وکړي.

- زده کوونکي دې دلوست په متن کې داسې کلمې پیداکړي چې د(م) توری یې په سر، منځ او پای کې راغلی وي اوبیادې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د (ماین، ټپي، خطرناک) کلمې په خپلو کتابچو کې هېجا کړي.

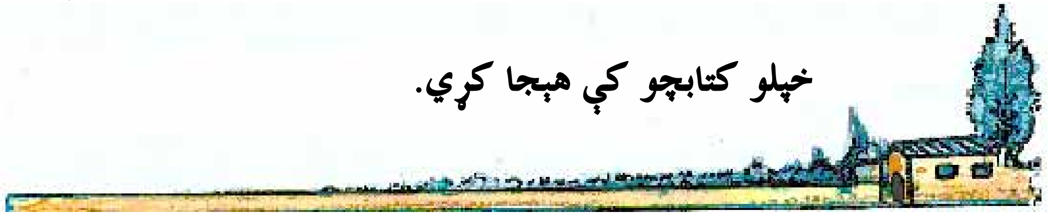

پنځه پنځوسم لوست

روغتیا

موخه:چې زده کوونکي د پاکۍ په ارزښت او ګټو پوه شي او شعرسم ولولي او سم يې وليکي.

پوښتنې:

(۱) پاکوالی څه ګټې لري؟

(۲) که چېرې مورِ خپل ځان پاک او سوتره ونه ساتو څه پېښيږي؟

(۳) مورِ څه وکړو چې ناروغه نه شو؟

پاک ساتـــم لاســـونه مې
پاک ساتـــم غاښـــونه مې
پاکـــې جامـــې اغـــوندم
پـــاک ســـاتم بوټونه مې
پاک خـــوارِه اوبه غوارِم
پاک ســـاتم ځـــایونه مې
پاک مرغان ښایسته ښکاري
پاک ساتـــم مالونه مـــې
پاک ژوندکې خوشحاله یم
پاک دي ټول کارونه مې
ښکلـــی پـــه پاکۍ یمـــه
ګـــل دکـــورنۍ یمـــه

اروابنادروغمن

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې لاندې بې ترتیبه کلمې په ترتیب سره ولیکي.

مې، ساتم، پاک، لاسونه ____________

- زده کوونکي دې دلاندې کلمو معنا له چوکاټ څخه پیدا او ترڅنګ دې ولیکي.

الف: جامې ____________
ب: مرغان ____________
ج: ښکلی ____________

کالي
الوتونکي
ښایسته

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په خپلو کتابچو کې د(روغتیا، لاسونه، غاښونه، خواږه) کلمې په جملو کې وکاروي.

شپږ پنځوسم لوست
واکسین کول

موخه:زده کوونکي باید د واکسین د ګټو په ارزښت پوه شي او هم د متن لوستل او لیکل زده کړي.

پوښتنې:

(۱) آیا تاسو خپل ځانونه واکسین کړي دي؟ واکسین څه ګټې لري؟

(۲) واکسین سړی دڅه شي څخه ساتي؟

(۳) تاسې پخپل کلي کې دواکسین کلینیک لرئ؟ او که لرئ خبرې وکړئ؟

واکسین کول ماشوم له یو شمېر ناروغیو څخه ساتي، هغه ماشومان چې واکسین شوي نه وي، ډېر امکان لري چې هغوی د موادو په کمښت یا معلولیت اخته شي، اویا مړه هم شي. د واکسین کول د ماشومانو له پاره ډېر ضرور دي.

د واکسینونو ټول ډولونه باید د ماشوم د ژوندانه په لومړي کال کې ولګول شي. میندې اوپلرونه باید کوښښ وکړي چې خپل ماشومان د واکسین کولو کلینیک ته بوځي او هغوی واکسین کړي.

د لغت معنا: معلولیت – عیبجن

ماخذ: افغان اساسي قابلیتونه پښتو له پاره دزده کړې لازمي مواد.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ډلو وویشل شي او د واکسین کولو دګټو په هکله دې خبرې وکړي او بیا دې هره ډله خپل نظریات نوروته ووایي.

په ورکړل شوي متن کې هغه کلمې پیداکړئ چې د یو وار څخه زیاتې راغلې وي لکه: (واکسین)

زده کوونکي دې د (واکسین، ماشومان، معلولیت، کلینیک) کلمې په تورو وویشي.

کورنی دنده: زده کوونکي دې په خپله خوښه دلوست دمتن څخه څو کلمې وټاکي او هغه دې په تورو وویشي.

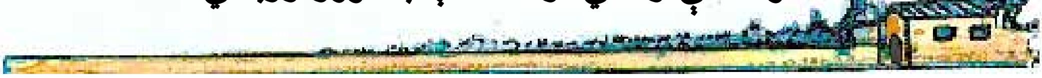

اووه پنځوسم لوست

د ځان پاکوالی

موخه: د دې لوست موخه د پاکوالي په هکله معلومات او د هغه ګټې دي او هم د متن لوستل اولیکل دي.

پوښتنې:

١ په پورتنیو انځورونو کې څه وینئ خبرې پرې وکړئ؟

٢ که غواړو چې تل روغ واوسو نوځه وکړو؟

٣ ولې ځان پاک ساتو؟

٤ که چېرې خپل پاکوالي ته پام ونه کړو څه پېښیږي؟

توریالی او محمود د دوهم ټولګي زده کوونکي دي. دوی ښه ملګري دي، تل له یوبل سره لوبې کوي، خپل درسونه یوځای لولي. یوه ورځ توریالي محمود ته وویل چې محموده! دځان دپاکوالي په هکله معلومات لرې؟ هغه ورته وویل: هو! پاکوالی دایمان یوه برخه ده، هرڅوک پاکوالي او روغوالي ته اړتیا لري. دخپل ځان دپاک ساتلو له پاره لازم دي چې بدن او کالي همیشه پاک وساتو. وروسته له تشناب تللوڅخه خپل لاسونه په صابون پاک پرې مینځو، باید پام وکړو چې له خوړوڅخه مخکې هم خپل لاسونه پرې مینځو

او بیا ډوډۍ وخورو، پاکوالی زمونږ بدن تندرسته کوي او له ناروغیو څخه موږغوري.

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او دځان دپاکوالي په هکله دې یوبل سره خبرې وکړي بیادې هره ډله خپل نظریات نوروته واوروي.

- زده کوونکي دې له ورکړل شوو توروڅخه مناسبې کلمې جوړې کړي. (پ – ا – که – و – ا –ل – ی) (ا– ی– م – ا – ن) (ا – ږ – ت – ی – ا)

- زده کوونکي دې د لوست له متن څخه دوه توریزې او درې توریزې کلمې په نښه کړي او بیا دې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

کورنۍ دنده: لاندې کلمې په خپلو کتابچو کې په تورو ووېشئ

(لوبې – روغوالی – لاسونه – صابون – پیاوړی)

اته پنځوسم لوست

د مخدره موادو زيانونه

موخه: چې زده کوونکي د مخدره موادو په زيان او ضرر پوه شي او هم د متن لوستل او ليکل زده کړي.

پوښتنې:

١ په پورتني انځورکې څه وينئ خبرې پرې وکړئ؟

٢ سګرټ، چرس، نسوار او نور نشه يي مواد ولې بد عملونه دي؟

٣ څوک چې سګرټ، چرس او نسوار څکوي د هغو نه خلک ولې کرکه کوي؟

سګرټ، چرس، نسوار څکول او د نورو نشه يي موادو کارول ډېر ناوړه عملونه دي. لوی خدای (ج) دانسان په دغو ناوړو عملونو نا راضه کيږي، دا عملونه روغتيا ته ډېر زيان رسوي.

د نشه يي سړي څخه هر څوک کرکه کوي. ناسته او ولاړه ورسره نه کوي که وغواړو چې بدن مو روغ او رمټ وي، نو په کار دا ده چې سړی له دغو بدو عملونو څخه ځان وژغوري.

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او له يوبل سره دې د مخـــدره موادو نومونه او د زيانونو په هکله خبرې وکړي او بيا دې هره ډله نظريات نورو ته واوروي.

- زده کوونکي دې د لوست په متن کې اته داسې کلمې پيداکړي چې د (س) توری په کې راغلي وي او په خپلو کتابچو کې دې وليکي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې په خپله خوښه دلوست له متن څخه پنځه کلمې په خپلو کتابچو کې وليکي.

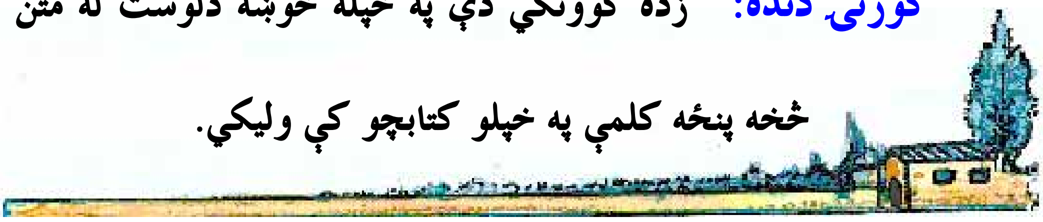

نهه پنځوسم لوست

سوله او ماشومان

موخه: د دغه لوست لیکل او د سولې په ارزښت اوارتیا پوهېدل اوپه عمل کې يې پلي کول دي او د دې لوست متن لیکل اولوستل دي.

پوښتنې:

(١) تاسي له خپلو ګاونډیو او همزولو سره څه ډول ناسته ولاړه کوئ؟

(٢) کله چې ستاسو د دوو ټولګیوالو په منځ کې خپګان پېښ شي د هغه دحل له پاره څــه کولی شئ؟

ځدراڼ او د ده ملګري له بېلابېلو ولایتونو اوقومونو څخــه دي دوی د یوبل ښه ګاونډیان دي. ځدراڼ له خپلو ملګرو ســره لوبې کوي. دی هېڅکله له هغوی سره په لوبو کې لانجــې نــه کوي.

دده ملګري هم ښه هلکان دي. دوی په خپل منځ کې لکه د یوې کورنۍ دغړو په څېر په روغه جوړه کې خپلو لوبو ته دوام ورکوي او خپل کارونه په ګډې همکارۍ سره سرته رسوي.

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د لاندې کلمو څخه جملې جوړې اوپه کتابچو کې دې ولیکي. (ملګري، ګاونډي، قومونه)

- له چوکاټ څخه دکلمو مفرد پیدا او پر کرښه یې ولیکئ.

قومونه ____________

هلکان ____________

ملګري ____________

ملګرى
قوم
هلک

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د خپلو ښو ملګرویو،و صفت په کتابچو کې ولیکي او جمله دې ترې جوړه کړي.

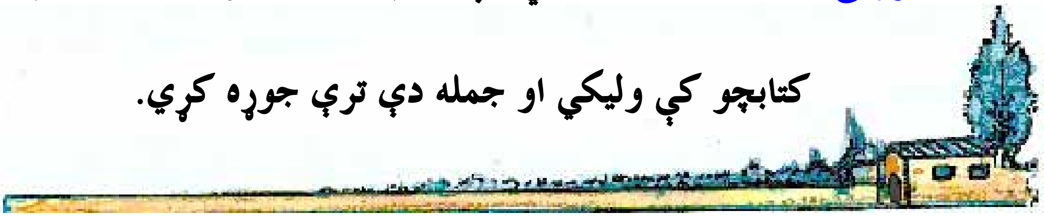

شپيتم لوست

زغم (صبر)

موخه: د دغه متن لوستل ليکل او په ټولنيز ژوند کې د زغم اوصبر کولو په ارزښـــت او اهميـــت پوهيدل دي.

پوښتنې:

١ په پورتني انحورکې څه وينئ خبرې پرې وکړئ؟

٢ تاسې دزغم اوصبر په هکله څه پوهيږئ خبرې پرې وکړئ؟

کله کله ماشومان او زده کوونکي په لوبو کې په يوټاکلي شـــي باندې شخړې اولانجې کوي چې يو په بل باندې بې ځايـــه تيـــری کوي. په دغه وخت کې د ماشومانو اوزده کوونکو له پاره په کـــار دا ده چې د شخړو او لانجو پرځای د زغم او خبرو کولو څخه کار واخلي. او په دې هکله دې فکر وکړي چې شخړه اولانجـــه ښـــه کارنه دی، زمونږ دوستي او ملګرتيا ورانوي، ماشومانو ته په کـــار ده چې په خپل منځ کې هېڅکله شخړې ونه کړي.

دلغتونومعنا: زغم – صبر او حوصله، لانجه – جنجال کول

دزده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د چوکاټ ورته او هم معنا کلمې د کرښې پــه واســطې ســره ونښلوي.

زغم	ملګرتیا
لانجې	دوستي
تیرى	تیرى
شخړې	زغم
دوستي	شخړې
ملګرتیا	لانجې

- د لوست اصلي مطلب څه شى دى سم ځواب په نښه کړئ:

الف: د زغم او صبر په هکله خبرې اورېدل دي.

ب: په لوبوکې د شخړو او لانجو نه کار اخیستل دي.

ج: د شخړو پرځاى د زغم او صبر نه کار اخیستل دي.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې له لاندى توروڅخه کلمې جوړې او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي (ش – خ – ړ – ه) (ز – غ – م) (ص – ب – ر)

(د – و – س – ت – ي)

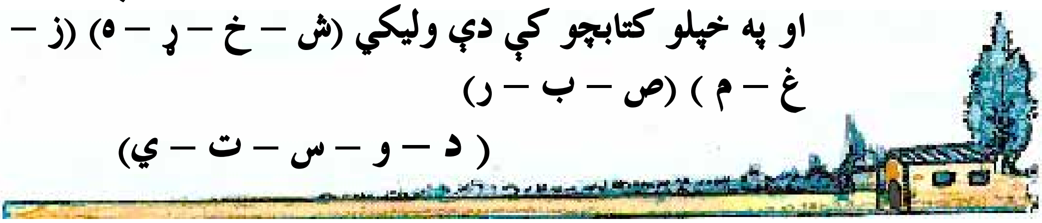

یو شپېتم لوست

رښتیا ویل

موخه: د دغه متن لوستل، لیکل او د رښتیا ویلو په ګټو باندې د زده کوونکو پوهېدل دي.

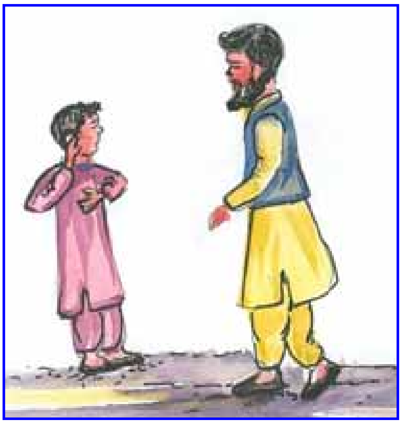

پوښتنې:

(۱) رښتیا ویل څه ګټه لري؟

(۲) د روغجن سړی ولې دخلکو نه خوښیږي؟

لوی الله (ج) د رښتیا ویلو څخه خوشحاله کیږي. څوک چې رښتیا وایي هرڅوک یې په خبرو باور کوي. او په خلکو کې اعتبار پیداکوي. موږ ته لازمه ده چې تل له خپلې کورنۍ، ګاونډیانو او دوستانو سره په رښتیا ویلو ژوند وکړو. اوله دروغو څخه ځان وژغورو.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په خپلو ډلو کې په نوبت سره د خپلو هغو دوستانو د ښیګڼو په هکله خبرې وکړي کوم چې رښتیا وایي.

زده کوونکي دې د لاندې چوکاټ له مخې له تورو څخه کلمـــې جـــوړې کړي.

ر					
ښتیا	وښان	وغتیا	مه	ښا	وشي

کورنۍ دنده: لاندې درکړل شوې کلمې د جملو په تشو ځایونو کې وکاروئ او بیايې په خپلو کتابچو کې ولیکئ. (رښتیا، دروغ)

څوک چې ____ وايي هرڅوک يې په خبروباور کوي.

مورې ته لازمه ده چې له ________ څخه ځان وژغورو.

دوه شپیتم لوست

دوستي او ملګرتیا

موخه: د دغه متن لوستل، لیکل او د دوستۍ لارې چارې پېژندل دي.

پوښتنې:

(١) آیا تاسې دوستان لرئ؟ د هغوی نومونه واخلئ؟

(٢) آیا تاسې کوم وخت له خپل دوست سره کومه مرسته کړې ده هماغه مرسته دکیسې په توګه وکړئ؟

(٣) دوه دوستان په کوم وخت کې یوله بله سره مرسته کولی شي؟

زړګی او غمی په یوه ټولګي کې درس لولي. دوی یو له بل سره ښه دوستي او ملګرتیا لري. یوه ورځ غمي له زړګي څخه پوښتنه وکړه:

راتلونکې جمعې ته به د تفریح له پاره کوم ځای ته ځو؟

زړګي وویل:

د کلي بڼ ته به ولاړ شو چې د هغه له منځ څخه داوبو ویاله تېره شوې ده هلته به لامبو ووهو. د باغ ترسیوري لاندې به لوبې وکړو او د ډوډۍ خوړلو څخه به وروسته ورو، ورو خپل کورته راشو. غمي د خپل ملګري دخبرې له اورېدو وروسته له هغه سره پرېکړه وکړه چې د راتلونکې جمعې په ورځ به هماغه باغ ته ځو.

د لغتونو معنا: تفریح – ساعتیري، پرېکړه – فیصله

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په خپلو ډلو کې په نوبت سره د ټولګي مخـــې تــه راشي او د خپلو ملګرو دښیګڼو په باره کې دې خبرې وکـــړي او نور زده کوونکي دې غوږ ونیسي.

د لاندې چوکاټ له مخې له توروڅخه کلمې جوړې کړئ؟

د			
وستي	وستان	رس	وی

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې لاندې کلمې په تورو واړوي.

(زړګی،ملګرتیا، ویاله، باغ)

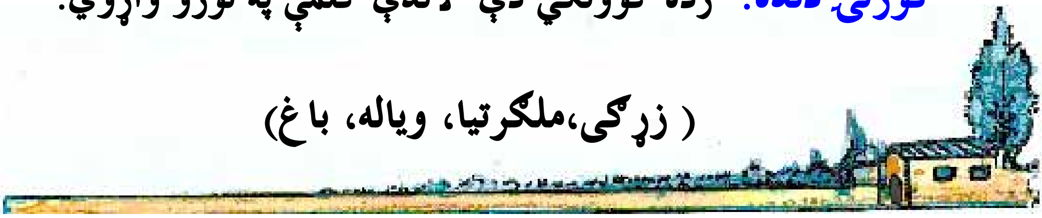

درې شپېتم لوست

د ستورو شمېر

موخه: د دغه متن لوستل، ليکل او زده کوونکي بايد پوه شي چې ستوري نه شمېرل کيږي.

پوښتنې:

١ په انځورکې څه شی وينئ؟ څوک خبرې کولی شي؟

٢ تاسو څه وخت په آسمان کې ستوري وينئ؟

٣ پرته له ستورو څخه نور کوم شيان په آسمان کې وينئ؟

يوه سړي له بل نه پوښتنه وکړه چې په آسمان کـــې څـــو ستوري دي. هغه ورته وويل چې: (لس لکه) ده ورته وويـــل: دا سم ځواب نه دی. هغه ورته وويل: نو ورشه ته يـــې پـــه خپلـــه وشمېره.

کيسې

ځلور يې اندامونه، ځلور يې پښې دي، نور ګرد سره کولمې دي، داڅه شی دی؟ (کټ)

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ډلو ووېشل شي او له یوبل سره دې په دې هکله چې د شپې په آسمان کې څه شی ویني خبرې وکړي او بیا دې هره ډله خپل نظریات نوروته ووایي.

- زده کوونکي دې دلوست په متن کې د(س) توری پیدا کړي چې دکلمې په سر، منځ او پای کې راغلی وي بیادې په خپلو کتابچو کې ولیکي.

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په تورو باندی واړوي
  (پوښتنه، آسمان، ستوري، وشمېره)

- زده کوونکي دې دکیسې سم ځواب پیداکړي او بیا دې په خپلـــو کتـــابچو کـــې ولیکي.

کورنۍ دنده: له لاندې تورو څخه کلمې جوړې کړئ.

(س + ت + و + ر+ي) (ش + م + ي + ر)

څلور شپېتم لوست

مېږی او کوتره

موخه: چې زده کوونکي د دې کيسې په لوستلو او ليکلو سره د مرستې په ګټو او ارزښت پوه شي او د اړو خلکو سره دې د خپلې وسې په توان مرسته وکړي.

پوښتنې:

١ په پورتنيو انځورونو کې څه وينئ؟

٢ مرسته څه ته وايي؟

٣ د مرستې په هکله خبرې کولی شئ؟

۴ خدای (ج) مه کړه که ستاسو له ټولګيوالو څخه يو له کومې ستونزې سره مخامخ شي تاسو ورسره څه مرسته کولی شئ؟

يوه ورځ يومېږی په ډنډ کې لوېدلی و، لاس اوپښې يې وهلې، له اوبو نه وتلی نه شو. يوه ښکلې کوتره چې پاس د ونې پر ښاخ ناسته وه. زړه يې پرې وسوځېده، يوه پاڼه يې په منښوکه پرې کړه او په ډنډ کې يې دمېږي مخ ته واچوله. مېږی په پاڼه راوخوت او له مرګ څخه وژغورل شو.

بله ورځ هماغه کوتره په ونه کې ناسته وه، ښکاري پټ، پټ راغی، غوښتل يې چې کوتره په ټوپک وولي او راويې غورځوي مېږي ته چې د کوترې نيکي او مرسته ورياده شوه، راغی او ښکاري يې په پښه وچيچه، ښکاري ټوپ کړ او کوتره والوته.

ماخذ: مېږی او کوتره ، افغانستان نشراتي اداره (انا)

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په وړو ګروپونو وويشل شي او له یوبــــل ســــره دې دمرستې او همکارۍ په هکله خبرې وکړي او بیادې دهرګــــروپ یوغړی دټولګي مخې ته راشي اود مرستې اوهمکارۍ په هکله دې نوروته خپل معلومات وړاندې کړي.

- زده کوونکي دې د لاندې کلموجمع پیــــدا اودکلمــــو ترڅنګــــه دې ولیکي.

ورځ ______ لاس ______

ډنډ ______ کوتره ______

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې د (میږې، کوتره، ښکاري، نیکي) کلمې په جملو کې وکاروي او بیا دې په ښکلي لیک سره په خپلوکتابچو کې ولیکي.

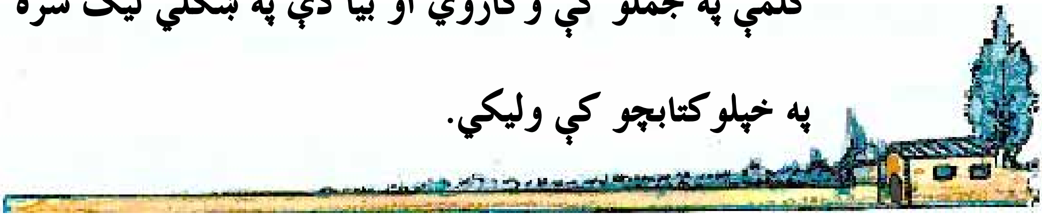

پنځه شپېتم لوست

وېره

موخه:د دغه متن لوستل، ليکل، دوېرې پېژندل او له وېرې څخه ځان ساتل دي.

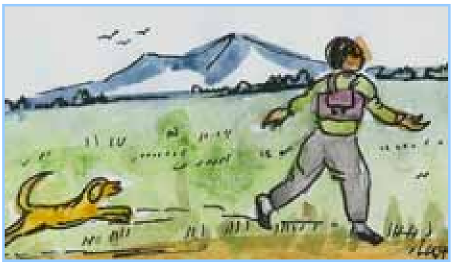

پوښتنې:

١ په انځور کې څه شی وينئ؟ خبرې پرې وکړئ اوله انځورڅخه څه احساس کوئ؟

٢ آيا تاسې له کوم حيوان څخه ويرېدلي ياست؟

٣ داسې يوڅوک چې وېرېدلی وي تاسو ليدلی دی؟

احمد ښوونځي ته روان و، په لاره کې يې له لـــرې څخـــه يوسپی وليد. په وېره دکور خواته را وګرځېده په کورکې يې مور پوښتنه ترې وکړه: احمده زويه! ولې ښوونځي ته نه يې تللـــی؟ احمد ځواب ورکړ: مورجانې! په لاره کې له يوه ســـپي څخـــه وويريدم.د هغه له وېرې څخه مې نه شو کولی چې ښوونځي تـــه لاړ شم. مورېې بيا وويل: زويه سپی غټ و که کوچنی؟ احمـــد وويل: چې نه سپی کوچنی و او ماته يې کتل.

مور يې په خندا شوه او ويې ويل: زوی جانه! سپي ته بـــه دې يوه مړی ډوډی اچولې وه هغه به له تاسره آشنا يې پيداکړې وای.

سپيوته چې آزار ونه رسيږي چاته څه نه وايي او ډېر ژر لـــه سړي سره اموخته کيږي اوبيا به هېڅکله ترې ونه وېريږي.

دلغتونومعنا: سوچ– فکر، پياوړې – قوی او غښتلی، ستونزې – مشکلات

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په وړو ډلو ووېشل شي او د لوست د متن یوه یـــوه کلمه دې یوبل ته داملا په توګه ووایي.

- زده کوونکي دې لاندې کلمې په تورو باندې واړوي.

(وېره، سپی، څواب، غټې، کوچنی، ډوډۍ، آزار)

- دلاندې جملو تش ځایونه دچوکاټ په مناسبو کلمو سره ډک کړئ.

احمد ـــــــــــــــ ته روان و.	سپی
په لاره کې یې دلېرې نه یو ـــــــــ ولید.	وېره
په ـــــــــ دکور خواته راوګرځېد.	پوښتنه
په کور کې یې مور ـــــــــــ ترې وکړه.	کوچنی
احمد وویل: چې نه سپی ـــــــــ و اوماته یې کتل.	ښوونځی

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې له لاندې ګډوډو کلمو څخه سمه جمله جوړه کړي.

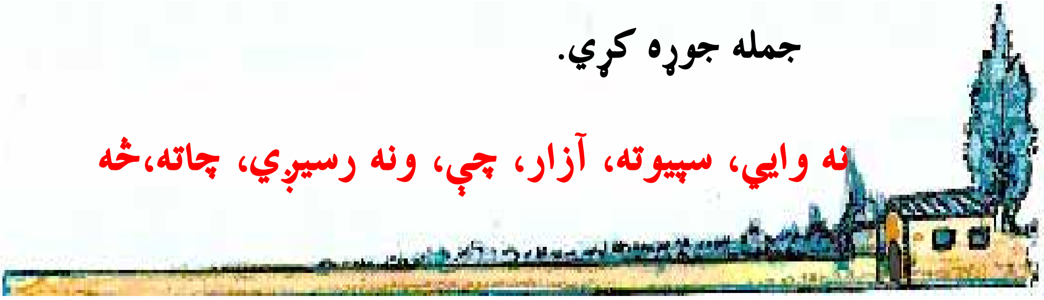

نه وایي، سپیوته، آزار، چې، ونه رسیږي، چاته، څه

شپږ شپېتم لوست

دښمني او دوستي

موخه: د دغه لوست موخه دا ده چې زده کوونکي د متن په لوستلو او ليکلو د دوستۍ په ګټـو او د دښمنۍ په زيانونو پوه شي او په دې وپوهيږي چې دوستي نېکمرغي رامنځ تـه کـوي او دښـمني بدمرغي رامنځ ته کوي.

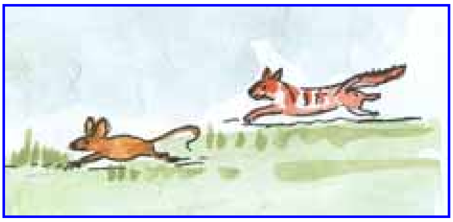

پوښتنې:

١ ويلی شئ چې دښمني ولې ښه کار نه دی؟
٢ څوک چې له بل چاسره خوشې دښمني کوي پايله يې څه ده؟
٣ موږ د دښمنۍ پرځای څه وکړو؟
٤ آيا تاسو خپلو ملګرو سره څه ډول ناسته ولاړه کوئ.

دښمني

موږ ک پيشو نه تښتي　　سپی له زمــرونه تښتي
دا دښـــــمني بده ده　　دا بـــد بيني بـــــده ده

دوستي

راستي دوستي ټينګـــوي　　راستي خپلوي ټينګـــــــوي
ژوندکې ښتيا وايه تـــل　　راستـــي ورورې ټينګوي

اروا ښاد روغمن

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ورو ډلو کې د لاندې جملو تش ځایونه د چوکاټ په مناسبو کلمو سره پوره کړي.

- له بدو خبرو، وهلو او ټکولو شخه ________ کول، دوستي زیاتوي.
- دوستي د ژوند خوند ______ وي.
- ځوک چې ښه ______ لري، دیوازي توب احساس ________.
- د دوست پیداکول ________ کار دی.
- تر نادارن __________ هوښیار ________ ښه دئ.

دښمن
دوست
سخت
نکوي
خوی
نېکي
زیاتوي

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې ددوستۍ په هکله یوه جمله ولیکي.

اووه شپیتم لوست

زړه سوی

موخه:د زړه سوي په اهمیت او ارزښت پوهېدل او هغه په عملي توګه پلي کـــول او د دې مـــتن لوستل او لیکل دي.

پوښتنې:

١ که ستاسې په لاس کې ډوډۍ وي او په خوا کې مو وږوکی ماشوم له لوږې ژاړي څه به وکړئ؟

٢ که چېرې یوڅوک له یوې پېښې سره مخامخ شي تاسوله هغه سره څه ډول زړه سوی ښودلی شئ؟

یوه ورځ زلمي د بام په سر ګوډۍ الوزوله ناڅاپه له بام څخـــه لاندې راولوېد، اوپښه یې ټپي شوه، ښه شو چې ځمکه سمنټ نه وه که نه له مرګ سره به مخامخ شوی وای. زلمی په ټولو ګران و ځکه چې له ټولو سره یې ښه چلند کاوه. زلمي په ژویو ډېــــر زړه ســـوی درلود. ده به ماشومان نه پرېښودل چې سپي په تیږو وولي. په ګرمۍ کې به یې ختګرانو او مزدورانو ته سړې شرومبې او اوبه وروړلې. زه او مورمې چې خبر شو ژر دزلمي دخبر اخیستلو له پاره هغوی کـــره ورغلو، زموږ نور ګاونډیان چې خبر شول سمدلاسه راغلل او زلمی مو روغتون ته بوته او بستر شو.

هره ورځ به چې زه دزلمي پوښتنې له پاره روغتون ته تلـــم، هغه ته مې ډاډ ورکاوه وروسته له څو ورځو چې زلمی روغ شو او کورته راغی. ټول ورته خوشحاله شول. ده له ځان سره ژمنه وکړه چې نور به د بام په سر ګوډۍ نه پورته کوي.

نو مونږ ته هم لازمه ده چې په انسانانو او ژویو زړه ســـوی ولرو او د اړتیا په وخت کې له یوبل سره مرسته وکړو.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې کلمې او یا سمې جملې په نښه کړي لکه:

– زلمی پر بایسکل سپور و چې موټړ وواهه. سم ناسم

– زلمي ماشومان نه پرېښودل چې سپي په تیږو وولي. سم ناسم

- زده کوونکي دې د جملې تش ځای په خپلو کتابچو کې ډک کړي.

زلمی د ______ په خاطر په خلکو ګران دی.

کورنۍ دنده: زده کوونکي دې دغه کیسه په یاد زده کړي.

د پوهنې ترانه

پوهنه ده رڼا / وطن ته موښکلا
کتاب او قلم / زموږه رهنما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

وطن زما یې ځان / له تانه شم قربان
ته وینه دافغان / ته لوړ په ټول جهان

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

آباد اوسې آباد / وطنه ته شې ښاد
مونږه سرښندوپه تا / اوساتو دې آزاد

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته کور یې هم مې ګور / ته پلارېې هم مې مور
ته زړه دآسیا / او زما دسترګو تور

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

ته ننګ یې دآریا / او تاج یې دیما
ځاریږمه له تا / افغانستان زما

پوهنه ده رڼا، وطن ته موښکلا
کتاب او قلم زموږه رهنما

محمد مُعین مرسیتال

درسی کتابونه دپوهني په وزارت پوري اړه لـــري په بازار کې يې اخيستنه او خرڅونه په کلکه منع ده. له سر غړونکو سره قانوني چلند کيږي.

کمپوز ا و ډيزاين: عزت الله غفاري، نصرالدين "ناصر" او رحمت الله غفاري
انځورګران: سيد انور ميچنخيل محمد ظاهر طاهري

د کتاب د استهلاک دوره (۳) کاله.